

A közjegyző felelőssége. Egy berlini közjegyző a neki óvatolás végett déli 12 órakor átadott és egy külvárosban bemutatandó váltót, hivatalos elfoglaltságánál fogva délután 4 órakor csőpóstán elküldötte az ottani közjegyzőhöz. A levélhordó azonban a levelet szabályellenesen nem az irodában kézbesítette, hanem a külső levélszekrénybe dobta és így az óvatolás elmulasztott. A berlini Kammergericht az ebből eredő kár megtérítésére kötelezte a közjegyzőt, mert a megbízást, ha annak teljesítésében akadályozva volt, azonnal vissza kellett volna utasítania és az a védekezése, hogy mint a megbízó fél ügyvivője kellő gondossággal járt el, annyival kevésbé fogadható el, miután a fél hozzá mint óvatoló hivatalos közeghez és nem mint magánmegbízotthoz fordult, különben is pedig abban, hogy a váltó elküldésével órákon keresztül késett és azt akkor is póstán továbbította, a köteles gondosság elmulasztása is megállapítható.

*

A végrendelet keltezése. A berlini Kammergericht érvényesnek mondott ki egy sajátkezűleg írt és aláírt végrendeletet, melynek keltezése a használt levélpapíron előnyomott „Berlin W. den 190 . . .“ szavaknak az „1. September 3“ szavak sajátkezű kitöltésével, a végrendelet helyének megjelölése pedig a „Nürnbergerstrasse 21“ szavak sajátkezű írásával történt. Mert a nap és hely sajátkezű megjelölése a végrendelet érvényességi kellékét képezi ugyan, de a „03“ számok ezen évszázad harmadik évének a forgalomban elfogadott megjelölését képezik és a „0“ számjegy elhagyása csupán arra nézve enged kételyt, vajon melyik évszázad 3-ik évéről van szó. Miután azonban a fenforgó körülményekből megállapítható, hogy a végrendelet a jelen évszázadban kelt, ez a kétely is kizártnak tekintendő. Ami pedig a helymegjelölést illeti, a bírói gyakorlat szerint egy bizonyos ház megjelölése elegendő, ha abból a végrendeletkező által megjelölni kívánt helység is felismerhető, ami jelen esetben a levélpapíron lévő előnyomás alapján minden kételyt kizáróan megtörténhetik.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

évesre . . . 10 kor.
félre 6 „

Szerkesztő:

Dr. HOLITSCHER SZIGFRID
budapesti kir. közj.-helyettes.

Szerkesztőség és kiadó:

— hivatal —
Budapest, VI, Andrassy-út 9.

Tartalom. Szabad-e kir. közjegyzőnek oly részvénytársaság ügyében, melynek igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja, közjegyzői teendőket végezni, különösen közjegyzői okiratot felvenni? — Kivándorlók idézése az örökösödési eljárásban. Meghatalmazott rendelése. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

Szabad-e kir. közjegyzőnek oly részvénytársaság ügyében, melynek igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja, közjegyzői teendőket végezni, különösen közjegyzői okiratot felvenni?

Rupp Zsigmond kir. közjegyző, a budapesti kir. közjegyzői kamara elnöke.

A vidéki kartársak köréből előttem ismételve kifejezett megjelölő óhajnak megfelelően, e kérdésről szerény nézetemet következőkben fejttem ki.

A közjegyzői törvényről szóló 1874 : XXXV. t.-cz. 49. §-a e kérdésben szóról-szóra ekkép rendelkezik:

„A közjegyző, mint ilyen, nem járhat el oly *„ügyekben“*:

- amelyekben személyesen van érdekelve;
- amelyekben felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, továbbá oly személyek vannak érdekelve, akik vele kapcsolatban is másodiziglen oldalrokonságban, első izigleni sógorok, fogadott szülei, vagy fogadott gyermeki viszonyban állanak;
- azon személyek ügyeiben, akik gyámsága vagy gondnok-sága alatt állanak;

d) azon ügyekben, melyekben mint bíró, ügyvéd vagy megbízott közreműködött.“

Tilalomról lévén szó, mindenekelőtt megrögzitem a törvény-magyarázatnak azon egyik főelvét, mely szerint kétség esetében a tilalom szabálya *megszorítólag* magyarázandó.

Az eljárás egyszerűsítése végett pedig külön tárgyalom a közjegyzői közreműködést kizáró: *személyes*, és külön a *tárgyi* okokat.

1. Az előbbieket a b) és c) pontok kimerítik. E pontok rendelkezései pedig *abszolát* tilalmat állapítanak meg (és ez különbözteti meg azokat a tárgyi kizáró okoktól) — minden tekintet nélkül arra, vajjon a közjegyzői közreműködés: következményeiben az illető *concret* ügyben magára a közjegyzőre akár vagyoni, akár erkölcsi tekintetben előnyös, vagy hátrányos lehet-e? Azaz a törvényhozó már az illető személyhez való viszonyánál fogva oly fokú „érdekeltségnek“ suppositiójából indul ki, mely a közjegyzőnek teljesen elfogulatlan, erkölcsileg (ethikailag) és jogilag korrekt, tehát megtámadhatlan működését kizárja, vagy legalább veszélyezteti.

A kizáró ok tehát a b) és c) pontok értelmében nem *magában az ügyben* (a tárgyban) rejlik, melyben a közjegyző közreműködik, hanem a közjegyzőnek *azon személyes* viszonyában, melyben az ügyben szereplő félhez (a b) és c) pontokban megjelölt személyekhez) áll.

Most figyeljünk csak arra, hogy a törvény nem szól (és ezt mindjárt megrögzitem) *oly részvénytársaságról, melynek a közjegyző igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja*. Sőt a törvény *részvénytársaságról* nemcsak a szakaszban, hanem (az incompatibilitásról szóló 4. § a) pontján kívül) *egyáltalán sehol, egy szóval sem emlékszik meg*.

A törvényhozó logikája tehát mégis csak arra a conclusióra jogosít, hogy a közjegyzőnek az illető részvénytársasághoz való személyes viszonya *egymaga* még működési tilalmat nem indokol, — mért hisz — amidőn a közjegyző szintén *személyes* viszonyban áll a részvénytársasághoz, amelynek ő igazgatósági tagja — akkor, ha meg akarta volna tiltani közreműködését — és pedig már pusztán csak a társasághoz való viszonyánál fogva, — akkor ezt bizonyosan közvetlenül és határozottan ki is mondotta, vagyis a b) és c) pontokbeli tiltó rendelkezések keretében a részvénytársaságot is felemlítette volna, és pedig annál inkább, mert a törvény

*nem tiltja, hogy a közjegyző valamely részvénytársaságnak igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja lehessen.**

Nem szabad tehát, a fent megrögzített radikális elvet megtagadva, *kiterjesztő* magyarázattal a 49. § b) és c) pontokbeli személyes kizáró okok közé a közjegyzőnek, mint igazgatósági tagnak, az illető részvénytársasághoz való személyes viszonyát is becsempészni.

2. És most térjünk át a „*tárgyi*“ kizáró okokra és nézzük, vajjon talán kimagyarázható-e ilyen a 49. § a) vagy d) pontjából?

Az e pontokbeli rendelkezésekkel felállított tilalmak *relatív jelentőségűek*, amennyiben a törvényhozó az „*érdekeltség*“ (a kizáró okot) *nem a személyes viszonyban*, hanem mindig bizonyos *concret* ügyben találja, melynek egyikében lappanghat érdekelttség, a másikban viszont nem!

Ily kizáró tilalmat állít most fel a törvény:

az a) pont szerint azon „*ügyekre*“ nézve, amelyekben a közjegyző „*személyesen*“ van „*érdekelve*“.

Már most, bármit ért a törvény ezen általánosságban odavetett szónak: „*érdekeltség*“ tág és elasztikus fogalma alatt, annyi bizonyos, hogy ez nem a közjegyzőnek valamely *személyhez* vagy hogy a felvetett kérdés keretében maradjunk valamely társasághoz, tehát különösen részvénytársasághoz való *viszonyában*, hanem azon

* E kérdés felett a gyakorlat már rég napirendre tért. Egyébiránt utalok arra is, hogy az igazságügyi kormány a budapesti kir. közjegyzői kamarához 1906. október hó 16-án 36255/906. I. M. IV. szám alatt intézett leirata szerint hasonló felfogásban van, sőt nem is lehetne másban, mert amidőn az incompatibilitás kérdése a törvényjavaslat 4. § tárgyalása alkalmával a képviselőházban 1874. április hó 22-én tárgyalatott, Kármán Lajos országgyűlési képviselő ellenkező értelmű indítványával szemben dr. Pauler Tivadar akkori igazságügy-minister, intézményünknek dicső alkotója, igen érdekesen védte annak megengedhetőségét, hogy a közjegyző részvénytársaságnál igazgatói állást vállalhasson, ezeket mondván: . . . „a közjegyzői incompatibilitásnak meghatározásában a végső határokig mentünk, kizártuk őket“ . . . stb. „odáig menni azonban, hogy a közjegyző még „választmányi“ tag (a később alkotott kereskedelmi törvény szerint „igazgatósági tag“) se lehessen, s így ezen társulatoktól megvonni azon erőket, melyek a közjegyzői intézményben vannak: nem tartanám tanácsosnak, miután a haza érdekében fekszik, hogy az ily társulatok igazgatóságában képzett, derék, becsületes emberek, minél nagyobb mértékben vegyenek részt. (Helyeslés.) Kérem ennél fogva az eredeti szövegezést megtartani. (Megtartjuk!) (Lásd a képviselőház tárgyalásainak 1874. évi naplójának X. kötetét, — 22. lap).

„concret ügyben“ keresendő, amelyben közreműködése kéretik, és amelyből a közjegyzőre: magából az ügyből valamely előny, vagy hátrány hárul, vagy hárulhat, és pedig közvetlenül és személyesen.

Az ebbeli tilalom pedig kétségkívül indokolt, sőt természetes is, a közjegyző tehát ahhoz alkalmazkodni is fog — akár azon részvénytársaságnak saját ügyéről volna szó, amelynek ő igazgatósági tagja — akár nem! E tilalom azonban a közjegyzőnek, mint igazgatósági tagnak, minőségét egyáltalán nem érinti. Hisz ha már e minőségből magából is lehetne (abstrahálva az illető ügytől) a közjegyző érdekelttségét levezetni, még pedig közvetlen érdekelttségét, akkor a közjegyzőnek oly részvénytársaság ügyében sem szabadna eljárnia, amely társaság igazgatóságának és felügyelő bizottságának nem tagja ugyan, és melyhez egyáltalán semmiféle személyes vonatkozásban sincs, de melynek véletlenül talán 1—2 részvényét tulajdonul bírja!

Mily szabatosak és határozottak e részben a magyar közjegyzői törvény kútforrásául szolgáló idegen törvények, amelyekre azért kell támaszkodnunk, mert hisz ezek magyarázzák kétség esetében a törvényhozó valódi intentióját!

Ezek pedig a leghatározottabban támogatják a fenn kifejezett álláspontot.

E törvények pedig az osztrák (1871. július 25.), a bajor (1861. nov. 10.) és a francia (Ventose) törvények, mely utóbbi az előbbi kettőnek közös forrásául szolgált.

Ime az osztrák törvény 33. §-a szóról-szóra így szól:

„In Sachen, in welchen der Notar selbst beteiligt ist, sowie in Sachen seiner Ehefrau oder solcher Personen, welche mit ihm in gerader Linie verwandt, verschwägert oder durch Adoption verbunden sind, oder mit welchen er in der Seitenlinie bis zum 4. Grade verwandt oder bis zum 2. Grade verschwägert ist, darf der Notar keine Notariatsurkunde aufnehmen. Das gleiche gilt, wenn in einer Urkunde eine Verfügung zu seinem eigenen oder zu dem Vorteile einer der vorgenannten Personen aufgenommen werden soll.“

„Eine mit Ausserachtlassung dieser Bestimmung aufgenommene Notariatsurkunde hat nicht die Kraft einer öffentlichen Urkunde.“

A bajor törvény 47. cikke megint így szól:

„Der Notar darf eine Verhandlung nicht aufnehmen.“

„1. wenn bei derselben er selbst oder seine Ehefrau, oder eine Person beteiligt ist, welche mit ihm in gerader Linie oder bis einschliessig zum dritten Grade der Seitenlinie nach civilrechtlicher Berechnung verwandt oder verschwägert ist;“

„2. wenn die Verhandlung irgend eine Verfügung zum Vorteile dieser Personen enthält.“

A francia törvény 8. cikkének szövege pedig a következő:

„Les notaires ne pourront recevoir des actes, dans lesquels leurs parents ou alliés, en ligne directe à tous les degrés, et en collatérale jusqu'au degré d'oncle ou de neveu inclusivement, seraient parties, ou qui contiendraient quelque disposition en leur faveur.“

A plus forte raison un notaire ne devra-t-il recevoir aucun acte dans lequel il serait partie lui-même.

Tout acte fait en contravention aux disposition de l'art. 8 est nul comme acte notarié. Art. 68.*

Mindenekelőtt előnyösen tűnik fel ezen idegen törvényeknek (egymással conform) szabatos szövegezése, a mi törvényünk határozatlanságával szemben.

Ime az osztrák törvény ezeket mondja: in „Sachen“, in welchen der Notar „selbst beteiligt“ ist . . . „darf er keine Notariatsurkunde aufnehmen“.

A „bajor törvény megint így szól: „der Notar darf eine „Verhandlung“ nicht aufnehmen, wo er „selbst... beteiligt ist.“

A francia pedig így szól: „Les notaires ne pourront recevoir des actes“ (ez alatt pedig csakis közjegyzői okirat értendő).

Szóval mind a három törvény a tilalmat kifejezetten mindig csak egy bizonyos concret ügyre és az erről felveendő közjegyzői okira szorítja. (És ezért nevezik az ebbeli kizáró okokat tárgyiakknak is.) Másrészt pedig ép oly határozottan megjelölik az idézett törvények, hogy a közjegyzőnek csak az ügyködés tárgyát

* „Magyarul: A közjegyzőknek nem szabad okiratokat felvenni, amelyeknél rokonuk, vagy velük sógorságban lévők, és pedig egyenes ágon bármily fokban, oldalágon pedig a nagybátya és unokának fokáig bezárólag, ügyfelek volnának, vagy amelyek emezeknek javára] valamely, az ő javukra szóló rendelkezést tartalmaznak.

Annál kevésbé szabad a közjegyzőnek okiratokat felvenni, amelyeknél ő maga ügyfél volna.

Az ezen cikk ellenére felvett okirat, mint közjegyzői okirat semmis (68. cikk).“

képező ügyből folyó érdekeltsége képezi a kizáró okot: „Sachen — „Verhandlung“ (tárgyalás, helyesebben mondva: ügyködés) és francziául „acte“. Másik lényeges különbség pedig abban áll, hogy a törvény a tilalmat kizárólag csak a közjegyzői okirat instrumára szorítja, nem úgy, mint a magyar törvény, mely azt a tanúsítások minden nemére is kiterjeszti.

Ami pedig a *d)* pontbeli szabályt illeti — mely szerint a *közjegyző, mint ilyen, nem járhat el azon ügyekben, melyekben mint „bíró, ügyvéd vagy megbízott közreműködött“* — ez oly felületes, zavaros és — helytelen magyarázat esetén — még felette sérelmes is lehet, hogy ezzel érdemes volna alaposabban foglalkozni. De ettől tartózkodom, mert az a felvetett kérdést csak részben érdekli. Nem érdekli azt különösen az előző „bírói“ és „ügyvédi“ minőségből levont működési tilalom tekintetében* — bár bizony érdemes volna a törvény ebbeli fonákságát demonstrálni, amidőn három oly heterogen előző funkcióból vonja le a közjegyzői közreműködés tilalmát, mely külön-külön elbánást igényelne,

* E részben szolgáljon tájékoztatásul — annak akit érdekel, — hogy nincs külföldi törvény, mely a *bírói* funkcióból levont incompatibilitást ismerne. Az *ügyvédi* funkciót azonban ismeri bizonyos megszorított értelemben néhány részben elavult partikuláris német törvény: ott, ahol az *ügyvédség és közjegyzőség egy kézben egyesítve van*, illetőleg lehet, — ahol tehát a közjegyzőnek e kétféle ellentétes természetű hatásköre könnyen ellentétekre, sőt sérelmekre is vezethet. (A hannoveriai 1853., a porosz 1845. és most a rajnai tartományoké: 1888. — ez is csak annyiban, amennyiben a közjegyzői működésnek valamelyik érdekelt fél ellentmond.) Igen helyesen mondja pedig Weissler Adolf a: „Notariat der preussischen Monarchie“ című kitűnő munkájában (Leipzig 1896.) „Einen inneren Grund haben diese Beschränkungen nicht. Entweder der Notar urkundet für den, dem er den Prozess geführt — das ist gewiss unbedenklich, — oder für den Prozessgegner. Warum nicht da dieser ihn doch freiwillig angeht? In neuester Zeit hat man sich denn auch überzeugt, dass es eingebildete Gefahren sind, die man fürchtet. Das rheinische Gesetz vom 13-ten April 1888 hat nur eine schwache Erinnerung daran behalten, und die sächsische Notariatsordnung vom 5-ten September 1892 (ez pedig a legújabb német törvény) hat die Beschränkung ganz fallen gelassen.“ Ezek a német partikuláris törvényeken nem okulhatunk, amidőn egészen mások ott a viszonyok, főleg tekintettel az ügyvédségnek a közjegyzőséggel egy kézben való — nemrég megszüntetett, — de részben megengedett egyesítésére. Ami azonban a forrásunkul szolgált két törvény az *osztrák és bajort* illeti, ezek a *d)* pontban kimondotthoz *hasonló tilalmat nem ismernek*, — bár az osztrák törvény szerint azon vidéki közjegyzők me ma is jogosítvák az ügyvédség gyakorlására, kik már 1872. év előtt közjegyzők voltak. Él még ilyen több!

nyelne, és más-más conclusióra vezetne. Igy különösen a bírói és ügyvédi működés incompatibilitása bizonyos határig még tűrhető volna, de a „megbízotti“ határozottan elvetendő, amint ezt alantabb röviden igazolni iparkodom.

Jellemző codificatióink pongyolaságára nézve különösen az is, hogy a működési tilalmat a bíró és ügyvéd *volt perenkivüli* minőségére is kiterjeszti; hogy nem tesz különbséget aközt: vajjon az összes érdekelt felek elfogadják-e a közjegyző közreműködését, vagy nem? — és vajjon az azon félre nézve, akivel szemben a közjegyző közreműködése kéretik: előnyös-e vagy nem? stb. stb. Főleg pedig jellemző, hogy *a törvény a tilalom hatályát semmiféle időbeli korláthoz sem köti.**

(Befejezése következik.)

Kivándorlók idézése az örökösödési eljárásban. Meghatalmazott rendelése.

Az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módosításáról szóló törvényjavaslat az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. törvénycikknek csupán 14., 71. és 72. §-aira vonatkozólag javasol egyszerűsítő rendelkezéseket; pedig a gyakorlat ennek a törvénynek is számos hiányát mutatta ki, ami pótlásra, javaklásra szorul; e hiányok és reformjuk közül néhányat ismerettem e folyóirat f. évi 2-ik számában, az „Örökösödési eljárás reformjához“ című cikkemben.

Most azonban — látva, hogy az érintett törvényjavaslat teneantiája nem organikus, hanem csupán *eljárást egyszerűsítő*, — mutatok az örökösödési eljárási törvénynek egy oly hiányára,

* Ennek jelentőségét egy közelfekvő gyakorlati példával demonstrálom.

Ime, én 1875. évig bíró voltam, én tehát most cifra törvényünk e szó szerinti értelménél fogva, mint közjegyző, nem működhetném közre oly ügyben, amelyben 32. évvel ezelőtt mint bíró működtem — bár az akkori ügy *perenkivüli* volt, — bár a mostani közjegyzői működésem más félnek érdekét általában nem is érinti, vagyha érintené is, a fél a közreműködést elfogadja, — ez esetleg még előnyére is volna!

Sőt én — risum teneatis! — egy ilyen félnek még névalírásának egyszerű hitelesítését is köteles vagyok megtagadni, mert törvényünk a tilalmat a rendetetre szóló kereskedelmi papirok és váltók óvásának kivételével (1894. §) — még a legegyszerűbb tanúsításokra is kiterjeszti.

amely az örökösödési ügyek tárgyalására *rendkívül lassító* befolyással bír s amely hiányt kerülő úton, nagyon okosan meg lehetne szüntetni, anélkül, hogy törvényhozási intézkedésre volna szükség.

A hagyatéki ügyek letárgyalásának legsúlyosabb kölönce a *távollevő örökösök* idézése, akár ismeretes, akár ismeretlen tartózkodásúak legyenek azok. Vidéken, bátran elmondhatni, minden harmadik hagyatéki körül van oly örökös érdekelve, aki Amerikába vándorolt. Lakhelye a halálesetfölvételben a legjobb esetben úgy van megjelölve például: Északamerikában, Louisville városában; vagy csak egyszerűen így: Északamerikában, ismeretlen helyen. Ha a város meg van jelölve, akkor még több baj van az idézés körül, mintha nem volna megjelölve, mert például Louisville is *több* van és a diplomatiái úton való idézés azzal jön vissza, hogy a cím közelebbi meghatározása nélkül a kézbesítés nem eszközölhető; sőt még ha a cím az állam, város, kerület, utca és házszám pontos megjelölésével is van körülírva, gyakran meg-esik, hogy a kézbesítés dugába dől, mivel az idézendő fél más helyre költözött. Ha most már az ekként meghiusult kézbesítés következtében a hagyaték-tárgyaló kir. közjegyző az 1894 : XVI. t.-cz. 54. §-a értelmében utalva arra, hogy az idézendő fél lakhelye ismeretlen, hirdetményt bocsát ki és az árvaszéket gondnok-rendelés iránt megkeresi: az árvaszék nyomozás iránt az illetékes község-eljárószághoz fordul, amely az amerikai kivándoroltak valamelyik rokonától egy irgalmatlanul elferdített angol adreszt szerez be és ezt az árvaszékkal közli; az árvaszék ezt tovább adja a közjegyzőnek, aki most ismét az új lakcímről kísérli meg az idézést, ami a mondott okból újfent nem sikerül. Most már azután csakugyan nem marad egyéb hátra, mint az ekként „ismeretlen helyen távollevővé“ minősülő egyén részére gondnok-rendelés és a hirdetményi idézés. — De fölteszem azt a legjobb esetet, hogy az idézendő kivándorolt örökös *nem* Dacotában, valamely farmon, hanem New-Yorkban a Broadwayn, szabatosan kitüntetett házszám, emelet- és ajtószám alatt lakik: még akkor sem praktikus és nem czélszerű a saját személyében való idézés; mert ez szerfölött elnyújtja a hagyaték-tárgyalás lefolytatását. Az örökös ugyanis az ö. elj. törv. 53. §-a értelmében az első tárgyalásra személyesen idézendő meg azzal, hogy azon magát képviseltetheti; ennek az Amerikába szóló idézésnek oda-vissza kell *két hónap*: mert ha rövidebb a határidő az idézést a közvetítő igazságügy-ministerium „idő rövidsége“ miatt

visszaküldi. A kézbesítésről szóló elismervény beérkezik és a határnapon a megjelent örökösök vagy elismerik a meg nem jelent amerikai öröklési jogát és részesedési hányadát, amikor őt a 62. § szerint folytatólagos tárgyalásra kell idézni, — vagy nem ismerik el, akkor a 63., vagy 65. §-oknak casuistikái következnek be és az amerikai örökös aszerint és oly joghatálylyal idézendő a folytatólagos tárgyalásra, — vagy végül lemondott avagy kielégítettnek vallotta magát az alakszerűtlen okiratban, akkor a 66. § jogkövetkezménye mellett idézendő újra. Ezek az új idézések ismét igénybe vesznek *két hónapot*, úgyhogy az ilyen, amerikai *ismert* lakhelyű örökössel terhelt hagyatéki letárgyalása szépen elhúzódik *fél évig*, de csak akkor, ha a dolog simán megy, ha az örökös lakhelyt nem változtatott.

Hamarabb bonyolódik le a dolog, ha az örökös *ismeretlen* helyen távollevő, ha az árvaszék puhatólódzása sikertelen és ha emiatt az árvaszék a kir. közjegyző megkeresésére az ismeretlen helyen távollevőnek gondnokot rendel. Ekkor a tárgyalásra az 54. § értelmében *három hónapos* határidő, illetőleg három hónapon túl terjedő határnap tűzendő ki, amelyen az ügy a körülményekhez képest a meg nem jelent fél gondnokával letárgyalható lesz.

Nem vitatkozom azon, vajjon nem volna-e az ügymenet egyszerűsítésére nézve helyesebb, ha az Amerikában ismeretlen helyen távollevő örökös részére a *tárgyaló kir. közjegyző*, épen úgy, mint az 55. § 4. pontjának (az érdekösszeütkezésnek) esetében, rendelne ki, még pedig határozottan a községi közgyám avagy városi (megyei ügyész) személyében gondnokot, ami pedig kétségtelen időmegtakarítással járna; nem vitatkozom pedig ezen azért, mert respektálok a törvény 54. §-ának (az igazságügyi bizottságnak és Teleszky István indítványára a képviselőháznak) azt az indokát, amely a gondnok-rendelésnek a gyámhatóságához utaltságát az 1868 : LIV. t.-cz. 576. §-a és az 1877 : XX. t.-cz. 257. §-ához képest föntartotta.

De épen tekintettel a tömeges kivándorlásra, utat és módot kell kieszelni avégből, hogy a kivándorlók megidézéséből eredő huzavona kiküszöböltessék és amellet a kivándorlottak érdekei kellőképp megóvassanak. Ez a mód szerintem a következő:

A kivándorlásról szóló 1909. évi II. törvény-cikk 1. §-a értelmében kivándorlónak tekintendő az, aki tartós kereset céljából külföldre távozik. Napszamosaink, földműveseink, iparosaink

nagyobbrészt ily czállal vándorolnak ki, egy éven belül alig jön valaki vissza.

A 2. § megállapítja a kivándorlás korlátozásait, amelyek közül tárgyunk szempontjából csak az érdekel, hogy atyai hatalom alatt álló kiskorúak atyjuk nélkül csak ennek írásbeli és hatóságilag hitelesített, — gyámság alatt levők pedig gyámjuknak gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezése mellett csak akkor vándorolhatnak ki, ha külföldön való elhelyeztetésük biztosítva és ez igazolva van. Kiskorú nők és tizenhat éven aluli fiúk szülők egyike nélkül kivándorlása esetén még az is megkívántatik, hogy rendeltetési helyükig megbízható, felnőtt személyek kíséretében utazzanak. Nem vándorolhatnak ki azok a szülők, akik tizenhat éven aluli gyermeküket otthon hagyni szándékoznak anélkül, hogy állandó gondozásukat kellően biztosították volna; továbbá azok, akik otthon maradók, keresetképtelen és így segélyükre utalt hozzátartozójuknak kellő ellátásáról nem gondoskodnak.

A kivándorlási törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott, 57,000/1909. sz. belügyministeri rendelet 2. §-a, a kivándorló szülőktől az útlevel kérvényezésekor követeli már az otthon hagyott gyermekek és egyéb hozzátartozók kellő biztosítottságának igazolását.

A hagyatéktárgyalások sima és gyors lejárata tekintetéből tehát bocsásson ki a belügyminister az igazságügyministerrel egyetértőleg egy rendeletet, amelyben elrendelik, hogy:

az útlevel kérvényezése előtt a kivándorló nagykorú (szülő vagy gyermek) köteles teljes hitelt érdemlő okirattal igazolni, hogy ő távollétének időtartamára minden, bármi néven nevezendő személyi és vagyoni ügyeinek ellátására, őt teljesen kötelező joghatálylyal meghatalmazottat rendelt X személyében és hogy ez a meghatalmazást elvállalta; — vagyis oly meghatalmazási szerződést kötött, hogy meghatalmazottja őt gyámsági, gondnoksági, örökösödési ügyekben, ingatlanokra vonatkozó jogokra és kötelezettségekre is kiterjedő joghatálylyal képviselheti. Az ily meghatalmazási szerződés közjegyzői okiratba foglalandó, melynek hiteles kiadványa a kivándorló által az útlevel iránt való kérvényéhez csatolandó és a meghatalmazott az illetékes községi előjáróság által nyilvántartandó.

Ezzel a rendeleti úton életbe léptethető *modus vivendivel* azután elkerülhető lenne jövőben az Amerikából való idézés, ami annyi inconvenientiával és idővesztéssel jár; mert akkor a hagyaték tárgyalásra egyenesen a *kivándorlott meghatalmazottja* lesz idézendő.

Ezzel el fog esni az 1877 : XX. t.-cz. 28 §-a d) pontja alkalmazásának a szüksége is, amely szerint nagykorúak gondnokság alá helyeztetnek, ha legalább egy év óta távol vannak, ha tartózkodási helyük ismeretlen vagy hazajövetelükben és vagyonuk kezelésében gátolják.

Dr. Stassik Ferencz
kir. közjegyzőhelyettes.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

137. Mindkét alsóbiróság végzése az azt megelőző eljárással megsemmisítették, mert kérvényező az 1874. évi XXX. t.-cz. 111. § és következő szakaszaira való hivatkozással közjegyzői okirat alapján biztosítási végrehajtás elrendelését kérte, amit az elsőbiróság el is rendelt és amely intézkedés ellen a végrehajtást szenvedett a hivatkozott törvény 113. §-a értelmében kifogással élt.

Az 1874. évi XXX. t.-cz. 113. §-a értelmében azonban közjegyzői okirat alapján csak kielégítési végrehajtás rendelhető el és csak az elrendelt kielégítési végrehajtás ellen lehet a hivatkozott törvény 113. §-a értelmében kifogással élni, ellenben a biztosítást rendelő végzés ellen az egyedüli jogorvoslat a felfolyamodás. Az alsóbiróságok tehát, amikor a jelen esetben a törvényileg kizárt kifogást elfogadta, afelett a megtartott tárgyalás után érdemileg határozta, törvényellenesen jártak el és ennek következtében a kifogások elfogadásáig terjedő törvényellenes eljárásuk, úgy az ennek alapján hozott határozatuk megsemmisítendő volt. (Curia 1910. junius 27. 3053. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő esetek.

138. Felperes azért indította fia, az alperes ellen ezen keresetet, hogy a kir. törvényszék azon szerződést, melyet ő fiával a sásdi kir. közjegyző előtt 245/906. sz. alatt 1906. szeptember hó 1-én a gerényesi 6., 222. és 248. sz. betétben foglalt ingatlanoknak halála esetére leendő átruházására nézve kötött és amelyek tulajdonjogának előjegyzését már most megengedte és amely alapon alperes B. 3. 10. és 3. alatt ezen ingatlanokra nézve tulajdonjogát tkvileg elő is jegyeztette, bontsa fel alperes rút hálátlansága miatt, mert fia őt egyáltalán nem becsüli, őt állandóan betyár,

rabló és gazembernek nevezi, azonfelül, ha maguk vannak, tettlegességtől sem riad vissza, ekként őt becsületében súlyosan megsértette és így magát ezen lényegében véve ajándékozást képező vagyoni átruházásra érdemlenné tette. A vagyoni előnyt juttató szerződő fél a szerződést a kedvezményezett lemenő ági rokonnal szemben jogosított visszavonni s ekként azt felbontani, ha annak megkötése után vele szemben a kedvezményezett súlyos méltatlanságot követett el. Az elsőbíróság által helyesen mérlegelt bizonyítékok alapján a kir. Curia bizonyítva találja felperesnek azt a tényállítást, hogy alperes őt gazficzkónak, rablónak, pálinkás lebujnak nevezte. Tekintve, hogy a súlyos méltatlanság fogalmát teljesen kimeríti az, hogy a fiú az apát ilyen kifejezésekkel illeti, a másodbírósági ítélet megváltoztatásával a keresetnek helyt adni kellett. (Curia 1910. június 3. 808. sz.)

*

139. Minthogy a kedvezményezettek a szükségörökösökkel szemben a kötelesrész tekintetében törvényes örökrészüket meghaladó kedvezmény értéke erejéig kedvezményük arányában állanak kötelezettségben, az elsőbíróság ítéletének e részben való megváltoztatásával a 2. r. alperes a fenti kedvezmény értéke erejéig felperesnek sértett kötelesrésze kiegészítése címén szintén s az aránylagos perköltségben is marasztalando volt, és pedig annál inkább, mert a leszármazók megajándékozása esetében a megajándékozottak részéről a sortartás kifogása sikerrel nem érvényesíthető. (Curia 1910. április 28. 885. sz. a budapesti tábla indokainak hhagyásával.)

*

140. Az a körülmény, hogy az osztozó testvérek a B) alatti osztályos egyezség szerinti az örökhatározó tulajdonát képezett vagyonban, az örökhatározó életében az örökségi kapcsolatban nem álló elsőrendű alperest is részesítették, a jogügyletek érvényére befolyással nem bír, mert hazai törvényeink nem tartalmazzak oly tiltó rendelkezést, hogy az öröklésre hivatottak jövődöbeli örökségüket vagy ennek egy részét az örökhatározó életében másra át ne ruházhassák. Továbbá a létrejött osztályt nem teszi érvénytelenné a B) alatti okiratban foglalt, egyedül az alperesekre vonatkozó, a felperesek által az 1876 : XVI. t.-cz. 33. §-ában megkivánt alakikellékek hiánya miatt érvénytelenné vitatott öröklési szerződést képező az az intézkedés sem, amely szerint az alperesek a nekik jutandó vagyonrészekre nézve egymást magtalan elhalálozásuk esetére kölcsönösen örökösöknek nevezték ki, mert ez az intézkedés az osztálytól független s ennek a foganatosítását nem akadályozza. (Curia 1910. április 5. 692. sz.)

*

141. A kötelesrész kiszámításának alapjául vett vagyonértékhez, a kisebb alkalmi ajándékok kivételével, minden ajándékozott vagyon hozzászámítandó ugyan, a leszármazó örökös örökrészébe azonban csak azok a visszteher nélkül adott vagyonértékek nem számítandók be, melyeknek betudását az örökhatározó kifejezetten, vagy a fennforgó körülményekből kétségtelenül megállapíthatóan kizárta.

Az 1886. január 28. napján kelt öt rendbeli okiratban a felperesek és elsőrendű alperes részére történt vagyonátruházásról azonban nemcsak az nem állapítható meg, hogy az átruházó szülők az átruházott ingatlanoknak a felperesek és elsőrendű alperes örökrészébe való betudását kizárták, sőt inkább a fennforgó körülményekből alaposan következtethető, hogy azokat említett gyermekek örökrészébe való beszámítás célzatával, nekik előre kapott érték gyanánt juttatták; mert összes gyermekeiket egyenlő arányban részesítették ingatlan vagyonuknak nagyobb részében, melyet saját megélhetésükre szükségesnek nem tartottak s nemcsak azt nem jelentették ki, hogy az átadott vagyont örökrészükbe beszámítani nem kívánják, hanem az átruházást adás-vételi ügylet formájába foglalták és sem a szülők ki nem fejezték, sem a peres felek nem állították, hogy az átruházás különös szeretet, vagy jutalmazás okából történt. (Curia 1910. június 28. 2095. sz.)

*

142. Nem fér kétség ahhoz, hogy hazai jogunknak egyik alapvető tétele az, hogy az örökös csakis az általa öröklött vagyon értéke erejéig felelős az örökhatározó tartozásaiért. E tartozások kielégítése körül az örökös addig, amíg a hagyaték a hitelezők kielégítésére elégségesnek látszik, éppen olyan kevésbé tartozik bizonyos sorrendet megtartani, amint a fizetőképes örökhatározó sem lett volna arra köteles. Ez általános jogszabálytól azonban egyes hitelezők jogosulatlan kedvezésének kikerülése végett el kell térnie, mihelyt az öröklött vagyon elégtelenné látszik az örökhatározó összes tartozásainak kielégítésére és ilyenkor a hagyaték ellen a csőd megnyitását kell az örökösnek kérnie. Jelen esetben azonban a marasztalásnak nincs helye, mert alperes még a saját vagyonának az igénybevételével is kielégítette az előtte ismeretes hitelezőket; felperes későn jelentkezett, amikor már a hagyaték ki volt merítve és úgy viselkedett, hogy alperes nem is gondolhatta, hogy még ő is követelést fog támasztani és így a felperes követelésének figyelmen kívül hagyása csak az ő mulasztására vezetendő vissza. (Curia 1910. június 1. G. 86. sz.)

*

143. Jogszabály — és ezt a birói gyakorlat állandóan követi, — hogy az örökgyó hagyatékához csak az őt illető, vagy illethető vagyon tartozik. Azonban az örökgyó halála esetére kötelezett életbiztosítási összeg nem a biztosított örökgyó, hanem a kedvezményezett tulajdona, és e részben nem tehet különbséget a kedvezményezettnek miként történt megnevezése. Ugyanennél a jogszabálynál fogva nem tekinthető az életbiztosítási ügylet halálesetre szóló ajándékozásnak sem; mert a biztosítási összeg nem lévén az örökgyó tulajdona, részéről ajándékozás tárgya sem lehet. A jogtalan gazdagodásra, illetőleg a kielégítési alap elvonására alapított, valamint a hagyaték erejéig való beszámításra vonatkozó érvelésnek pedig éppen semmi törvényes alapja sincs; mert ha ezeken az alapokon egyáltalában volna is alperesnek valamely igénye, azt felperesekkel csak mint örökösökkel szemben érvényesíthetné; jelen perben azonban felperesek nem mint az örökgyó jogutódai, hanem saját jogukon, mint kedvezményezettek lépnek fel.

Mindezeknél fogva a keresetnek helyt adni, alperest a kereseti követelés és kamatának megfizetésére kötelezni kellett. (Curia 1910. márczius 8. 69. V. sz. az alsóbirósági ítéletek indokainak hhagyásával.)

*

144. Noha az özvegyi jog, az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében, csak magukból a hagyatékot alkotó vagyontárgyakból követelhető, mégis olyan esetben, midőn az örökgyó egész vagyonát elajándékozta és nem hagyott hátra olyan vagyont, amelyből az özvegy a társadalmi helyzetének és férje vagyoni viszonyainak megfelelő ellátáshoz juthatna, az özvegy e tartási igényével az ajándékba kapott vagyon értékének erejéig a megajándékozott ellen fordulhat (hasonló értelemben határozott a Curia 1904. november 8-án 8042/1903. és 1907. márczius 13-án 9141/1905. sz. a.), miért is téves az alsóbiróságoknak az a jogi felfogása, hogy megfelelő viszontkereset hiányában az özvegyi jog korlátozásának kérdése el nem dönthető és ezzel kapcsolatosan a szóbanforgó ingatlan hagyatéki jellegének megállapítása meg nem történhetik. Tekintve azonban, hogy az alperesnek beismerése szerint őt egy lakóház két harmadrészének és egy konyhakertnek haszonélvezetén felül még 1287¹/₂ öl hiján 3 hold 350 négyszögöl térfogatu ingatlanak a haszonélvezete is megilleti, amely ingatlan 1287¹/₂ ölnyi területének értéke . . . 1300—1400 koronát tesz ki; tekintve, hogy ily körülmények közt az alperes özvegyi jogának a szobanforgó ajándékozással kijátszásáról nem panaszkodhatik, kifogásainak tehát ebből az okból nincsen semmi alapja: a másodbiróság ítéletét ezekből és az ezekkel nem ellenkező abban felhívott egyéb okokból helyben kellett hagyni. Az elvont haszon dolgában azonban mindkét alsóbiróság ítéletét részben megváltoz-

tatva, az alperest annak megtérítésére csak a kereset megindításának napjától kezdődően lehetett kötelezni, mert csak ettől az időtől kezdve volt rosszhiszemű birtokosnak tekinthető. (Curia 1910. márczius hó 31. 1288. sz.)

*

145. Az özvegyi jog csak az örökgyó halálakor tényleg létező vagyonra gyakorolható és nem terjed ki a hagyatékot nem képező annak a vagyonnak a hasznaira, melyet az örökgyó életében, de a házasság előtt gyermekeinek kiadott, következésképp ez a vagyonjövdelem a második nőt özvegyi jogon megillető egy gyermekrész megállapításánál sem vehető tekintetbe. (Curia 1910. márczius 22. 4319/909. sz.)

*

146. Örökgyónak lakhelye és illetőségi helye Versecz város volt, s minthogy Versecz város a törvényhatósági joggal felruházott városok közé tartozik s ottani illetőségű lakosai a város polgárai, minthogy tehát örökgyó Versecz város polgára volt s minthogy az 1840: XXII. t.-cz. 85. § b) pontja szerint polgároknál az özvegy törvényes hitbére 200 pengő forintot, vagyis mai pénzérték szerint 420 K-t tesz ki, ezért a hitbér összegét 420 K-ra fel kellett emelni. (Curia 1910. május 17. 1268. sz.)

*

147. Az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében az özvegy mostoha, vagyis az örökgyó előbbi házasságából származó gyermekeivel szemben özvegyi tartás fejében férjének ősi javaiból s azon szerzeményeiből, melyek nem az utolsó házasság tartama alatt szerzettetvén, közszerzeménynek nem tekinthetők, egy gyermekrészét követelhet haszonélvezetül s így ezen törvényes rendelkezés szem előtt tartásával az özvegynek özvegyi joga mostoha gyermekeivel szemben nem terjed ki azon vagyonnak haszonélvezetére, amely az ő házasságának tartama alatt szerzettetvén, annak felét közszerzemény címén tulajdonjogilag kapta. (Curia 1910. márczius 21. 87. sz.)

*

148. Helyesen állapított meg az, hogy felperes az elhalt férje hagyatékára őt megillető özvegyi jogáról le nem mondott, ennél fogva felperest, mint az örökgyó törvényes nejét annak hagyatékára a törvénytől fogva özvegyi jog illeti meg. Ennek az özvegyi jognak mértékét pedig, tekintettel arra, hogy felperes a földmivesosztályhoz tartozott, örökgyónak második neje volt s

a gyermekek az örökhagyó előbbi házasságából származtak, az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a az elhalt férj ősi javaiból és azon szerzeményéből, melyek nem az utolsó házasság tartama alatt szerzettek, egy gyermekrészt haszonélvezetében állapítja meg. (Curia 1910. június 1. 1830. sz.)

*

149. A jelen perben az eldöntendő kérdés az, hogy a Temesvárott mint nyugalmazott táborig plébános elhalt H. J. hagyatékára nézve megnyílt öröklés rendje a közönséges magánjogi szabályok szerint, vagy ezektől eltérően állapíttassék meg? E részben a kir. Curia irányadónak egyfelől azt tartotta, hogy örökhagyó kétségtelenül az erdélyi püspöki megye kötelékéből lépven a táborig lelkészeti szolgálatába, ennek megszűnésével ismét a most nevezett egyházmegyének a kötelékéhez tartozott annak ellenére is, hogy e püspöki megyében haláláig szolgálatokat nem teljesített. Másfelől irányadónak vette a kir. Curia azt is, hogy örökhagyó mint nyugalmazott táborig plébános is, az alsóbbrendű katolikus papsághoz tartozott, hagyatéka pedig, miután más eredete kimutatva nincs, a 37 évig folytatott táborig lelkészettel, mint egyházi hivattal összekötött és az államkincstártól járó fizetés, illetve nyugdíj s így egyházinak tekintendő hivatal jövedelméből származott, miután az ilyen jövedelemnek jellegét épen az teszi, hogy az az egyházi hivattal, aminő a táborig lelkészeti is, van összekötve és egyházi személynek épen és egyedül ezen minőségéből teljesíthető szolgálatokért jár.

A dolog ilyen állásában az örökhagyó hagyatékában az öröklés rendje az 1904. évi június 19-én 107/15. sz. a. kelt igazs. és vall. ügy. m. rendelet 1. §-ának 12. pontja értelmében is, az 1822. évi erdélyi egyházmegyei zsinat határozmányai alapján és pedig ezeknek általános rendelkezései értelmében azért szabályozandó, mert a határozmányok XVII. t.-cz. 4. §-a végső rendelkezésében szabályozott az az eset, amidőn a hagyaték Ő Felségének kikérendő határozata szerint osztandó fel, ezuttal fenn nem forog s így e határozmányok többi rendelkezései nyernek alkalmazást. Ezen az alapon a másodbiróság helyesen állapította meg az öröklés rendjét, miért is ítéletét ezen és a perköltségre vonatkozóan felhozott saját indokoknál fogva és azért is helybenhagyni kellett, mert az idézett rendelet 1. § 7. pontjában foglalt rendelkezés ugyane szakasz 12. pontja értelmében nem alkalmazható. (Curia 1910. április 19. 803. sz.)

*

150. Az 1908. évi XLI. t.-cz. 2. §-ának 1. pontja értelmében az isteni tiszteletre és a házi ájtatosságra közvetlenül szánt tárgyak, valamint az isteni tiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerelvények a végrehajtás alól ki vannak véve és ennél fogva még a végrehajtást szenvedőnek beleegyezésével sem foglalhatók le. Az izraelita templomokban és imaházakban levő ú. n. imaszékek (padok, templomi ülések) kétségtelenül az isteni tiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerelvények és pedig arra való tekintet nélkül, hogy azok a hitközségnek vagy magánosoknak tulajdonai-e, vagy hogy az utóbbiakat azokra csak használati jog illeti. A törvénynek abból a rendelkezéséből, hogy a 2. §-ában felsorolt tárgyak még a végrehajtást szenvedőnek beleegyezésével sem foglalhatók le, következik, hogy az a kérdés, vajjon a végrehajtást szenvedő a foglalás ellen tiltakozott-e, hogy az ellen törvényes határidőben előterjesztéssel élt-e s hogy a végrehajtási eljárás jogerőre emelkedett-e, közömbös, mert a bíróság azokat a tárgyakat, amelyek a végrehajtás alól az id. 2. §-ban jelzett hatálylyal ki vannak véve, hivatalból is tartozik a foglalás alól felmenteni mindaddig, míg az árverés nem foganatosított s azokra az árverési vevő a végrehajtási törvény 110. §-a alapján tulajdont nem szerzett. Ez okból az elsőbiróság végzésének felfolyamodással megátadott részét meg kellett változtatni s a végrehajtást szenvedő előterjesztéseinek egész terjedelmükben helyt adva, ki kellett mondanani, hogy a végrehajthatók javára lefoglalt templomi székek használati joga árverésre nem bocsátható. (Szegedi tábla 1910. július 20. 3280. sz.)

*

151. A kötbér az a készpénzbeli, vagy más szolgáltatás, amelyet az egyik szerződő fél a másik szerződő félnek arra az esetre köteles megadni, ha jogellenesen a szerződést épen nem, vagy nem a kellő módon, vagy időben teljesítené. Az A) alatti szerződési okirat 8. pontjában azonban nem kötbérről van szó, mert abban az alperes világosan és a felperes hozzájárulásával kikötötte maga részére a szerződésnek időelőtti, a felmondás által való megszüntetés jogát és így a felmondás által való időelőtti megszüntetés az alperes részéről nem volt jogellenes, viszont pedig a felperes azért engedte meg az alperesnek azt az előnyt, hogy időelőtti megszüntethesse a szerződést, hogy ez esetben 10,000 korona kárpótlást kapjon, a 10,000 koronát pedig az alperes kifejezetten az időelőtti megszüntetésért kárpótlásul kötelezte. Minthogy pedig a szerződő felek nincsenek elzárva attól, hogy a szerződés időelőtti jogos megszüntetésében egyezzenek meg és erre az esetre a másik félre hárulható vagyoni hátrányt már előre összegszerűleg meghatározassák, ezeknél fogva a szóbanforgó 10,000 korona nem minősíthető kötbérnek és annak mérséklése

helyén nem volt, amely indokokból a felebbezési bíróság ítéletének a mérséklésre vonatkozó rendelkezését megváltoztatni kellett. (Curia 1910. június 15. G. 122. sz.)

*

152. Az 1877 : XX. t.-cz. 28. §-ának *b)* pontja alapján való gondnokság alá helyezés elrendelésével a bíróság csak a cselekvőképesség már fennforgó korlátoltságát állapítja meg. Célja ennek egyrészt, hogy a gyengeelméjűt, másrészt a harmadik személyeket esetleges károsodástól megóvja. Azzal azonban, hogy az 1877 : XX. t.-cz. 33. §-ában és ezzel kapcsolatban a gondnokság alá helyezésnek a cselekvőképességre megállapított hatálya bizonyos időponthoz (a gondnokság alá helyezést elrendelő határozatról szóló hirdetmény hirlapi első megjelenését követő naphoz) kötött, még nincs kimondva az, hogy a gyengeelméjűek által ezen időpont előtt kötött ügyletek feltétlenül érvényesek és a bíró nincs elzárva attól, hogy az ügylet érvényességét az anyagi jog szempontjából megbírálhassa. Az anyagi jog szempontjából az a gyengeelméjű egyén, aki vagyonának önálló kezelésére képtelen, akaratának joghatályos kétoldalú ügyletet létesítő, tudatos és komoly kijelentésére is képtelen, mert hiányzik nála a belátásnak az a foka, melynél fogva akaratkijelentésének reánézve beállandó horderejét és vagyoni következményeit felfogni tudná s így, habár ezt az erre hivatottak a gondnokság alá helyezés kieszközlésével még meg sem állapították volna, hiányzik a korlátlan cselekvőképessége, minél fogva, ha bizonyítást nyer, hogy a gyengeelméjűségnek ez a foka már az ügylet kötésekor fennforgott, a gyengeelméjű által kötött ügylet ugyanannak érdekében, eredeti érvénytelenség okából sikerrel megtámadható. Helyes jogi álláspontra helyezkedve mondotta ki ennél fogva az elsőbíróság: hogy közömbös az, mikép a gondnokság alá helyezést tárgyazó hirdetmény csak a szerződés megkötése után tétetett közzé: ugyanazért a másodbíróság ítéletét az elsőbíróság ítéletéből elfogadott és felhozott indokainál fogva helyben hagyni kellett. (Curia 1910. június 8. 623. sz.)

*

153. A válasziratban felhozott felperesi tényállításokból kitetszőleg, felperes azért kötelezte magát a M. részére 6000 korona fizetésére, mert ez a M. S. befolyásának a belügyi ministeriumban a felperes javára érvényesítését helyezte kilátásba s a felperes azért fizetett 6000 koronát, mert M. S. a felperes érdekében befolyását a belügyi ministeriumban érvényesítette, a felperes érdekében közbenjárt. Az ilyen szerződésből, amelylyel felperes vagyoni előnyt ígért, a másik fél pedig vagyoni előnyt fogadott el azért,

hogy a vagyoni előnyt elfogadó fél vagy a maga, vagy a szerződésen kívül álló harmadik személy befolyását a hatóságoknál a felperes érdekében felhasználja, a bíróság előtt érvényesíthető kötelelem nem szarmazik, aminek okszerű folyamánya az, hogy a vagyoni előny a közbenjáró féltől, ha az neki már megadatott, bíróság útján vissza nem követelhető. Nem változtat ennek az álláspontnak a helyességén az sem, hogy a vagyoni előny visszatérítésére az azt elfogadó fél magát külön kötelezte, mert az ily kötelezés mellett sem veszi el a szerződés azt a jellegét, amely miatt az ily szerződésből eredő kötelezettségek teljesítése bíróság útján nem követelhető. (Curia 1910. június 3. 905. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

154. Ha valamely illetékegyenérték alá tartozó jogi személy a tulajdonát tevő telket házépítés céljából vállalkozónak akép engedi át, hogy az építendő házat bizonyos meghatározott idő leteltéig a vállalkozó bírja és használja s a telektulajdonos jogi személy csak a kikötött idő leteltével veszi azt birtokába és használatába, ez a jogi személy a kikötött idő leteltéig illetékegyenértéket fizetni köteles, azonban az 1887. évi XLV. törvényczikk 5. §-a szerint meghatározott értékalapnak csak annyi százaléka után, amennyi a telek értékének és a vállalkozó részéről befektetett építési tőkének együttes összegéből a telekre esik. (A m. kir. közig. bír. pénzügyi osztályának 1910. május 7-én kelt 32. sz. döntvénye.)

*

155. Panaszos mint megajándékozott, a közte és férje D. Dániel mint ajándékos nyújtó fél között H.-n 1904. évi december hó 31-én létrejött ajándékos szerződés alapján kiszabott jogilletéknek törlését a jogügylet eredeti érvénytelensége címén kérte. A hitestársak között létrejött ezen jogügylet törvényszerű és érvényességű megkötését az 1874. évi XXXV. törvényczikk 54. §-a a királyi közjegyző közreműködéséhez köti ugyan és miután a jogügylet nem közjegyző előtt jött létre, panaszló panasza alaposnak látszik. A tárgyalás alatt állott iratokból azonban meg volt állapítható, hogy habár a szerződés 1-ső pontjában a szerződő felek házastársi minősége fel van említve, a I-i királyi járásbíróság mint telekkönyvi hatóság az eredeti érvénytelenségi ok fennforgása dacára panaszló kérelmére az ajándék tárgyát képezett ingatlanokra a panaszos tulajdonjogát tényleg bekebelezte. Nem szenved tehát kétséget, hogy a kérdéses jogügylet a királyi járásbíróság

által a jogszerzés forrásául elfogadtatott s hogy a tulajdonjog bekebelezésével panaszos oly jogot szerzett, amely az illetéki törvények 1. §-a szerint tárgya az illetéknek. Ezért a panaszt elutasítani kellett. Megjegyzi azonban a bíróság, hogy azon esetben, ha ezen jogügylet birói úton netalán érvényteleníttetnék, panaszos ezen illeték alól való felmentését ezen alapon kérheti. (11.882/1909. P. sz.)

*

156. Igaz ugyan, hogy örökgyó akként végrendekezett, hogy az örökösödési illeték a hagyatékából fizetendő ki, továbbá az is igaz, hogy a leltár 4. tétele alatt eljárási költségre 1000 korona van felvéve, melyre nézve a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvben örökösök odanyilatkoztak, miszerint kilátás van reá, hogy ebből az 1000 koronából az illetéket is fedezni tudják, mégis fel kellett menteni panaszost mint végrendeleti végrehajtót a fenti illeték megfizetése alul, mert az illetékszabályok 95. §-ának 3. pontja értelmében az illeték lerovására az örökösök kötelesek s a végrendeleti végrehajtó fizetési kötelezettségére nézve sem ezen, sem más törvény intézményes rendelkezést nem tartalmaz, tehát helytelenül történt az, hogy az örökösödési illeték az osztályra tekintet nélkül, egy összegben panaszos végrendeleti végrehajtó terhére szabattott ki, és hogy az illeték tőle követeltetik. (19.704/1909. P. sz.)

*

157. Jótékony célra hagyományozott alapítványnak az örökösödési illetéktől való mentességét nem zárja ki az a körülmény, hogy az alapítvány élvezése elsősorban az alapító rokonaira van korlátozva. (11.231/1909. P. sz.)

Közlemények.

A Magyarországi kir. közjegyzők nyugdíjintézete f. évi szeptember hó 18-án tartotta meg a budapesti kir. törvényszék egyik tanácstermében közgyűlését az alapszabályok végleges megállapítása tárgyában.

Jakab Géza, a nyugdíjintézeti felügyelőbizottság elnöke, mint a közgyűlés összehívója közli, hogy a f. évi szeptember 1-én kelt, ugyanekkor postán szétküldött s a napirendet megállapító meghívóval a mai közgyűlésre minden tag meghivatott. Bejelenti továbbá,

hogy tekintettel arra, miszerint az előmunkálatokat és a szakértővel folytatott tanácskozásokat ő végezte és a napirend tárgyát képező alapszabálytervezet is az ő munkája, a tárgyalás során az előadói tiszt lesz az ő feladata; kéri hogy a közgyűlés vezetésére elnök választassék, ajánlván egyben elnökül *Szabó Albert* tagot, a Magyarországi Kir. Közjegyzők Egyletének alelnökét.

Szabó Albert, a közgyűlés vezetésére felkért elnök elfoglalja az elnöki széket; üdvözli a megjelent tagokat, a közgyűlést megnyitottak nyilváníttja s a jegyzőkönyv vezetésére dr. Gramling Lászlót — a hozandó határozatok hitelesítésére pedig Lestyán Adorján és Sziklai Zoltán jelenlevő tagokat kéri fel.

I. A napirend fölött való tanácskozás bevezetésül előadja az elnök, hogy a felkért matematikus szakértő számításainak és szakvéleményének figyelembevételével készült alapszabálytervezet, a szakértő jóváhagyó záradékával is már ellátván, a tervezet tárgyalásra kellőképen előkészített. Minthogy pedig kari közlönyünknek a f. évi szeptember hó 1-én megjelent számában az alapszabálytervezet teljes szövegében közzététvén, azt megismerni és tanulmányozni minden tagtársnak módjában állott, javasolja, hogy az felolvasottnak tekintessék s amennyiben a tervezethez általánosságban szólni senki sem kívánna, térjen át a közgyűlés legott annak részletes tárgyalására és pedig akként, hogy az egyes fejezetek címének olvasásánál fognak a felszólalások sorrend szerint következni. A közgyűlés ezt a javaslatot elfogadja, mire az elnök az alapszabályt általánosságban elfogadottnak jelenti ki s annak részletes tárgyalását rendeli el.

II. *Jakab Géza* előadó olvassa az alapszabálytervezet I. fejezetének címét.

Dr. Kovách Elek indítványozza, hogy a 3. § első bekezdésének végén „elnöke képviseli“ — és „akinek“ szavak közé: „a jelen alapszabály korlátain belül“ mondat vétessék be. Előadó az indítványhoz hozzájárul. A közgyűlés az indítványt s a szövegmódosítást elfogadja. Egyébként e fejezetnek 1—7. §§-ai változatlanul elfogadtatnak.

III. *Végh János* a 6-ik §-ra utalással azt az óhajtását fejezi ki, hogy a Magyarországi Kir. Közjegyzők Egylete igyekezzék a magas kormányznál kieszközölni, miszerint törvény kötelezze az összes közjegyzőket a nyugdíjintézetbe való belépésre.

Jakab Géza előadó, ugyis mint a Magyarországi Kir. Közjegyzők Egyletének elnöke utal épen a 6. §-ra, melyben ez a célzat — egyelőre csak mint teljesedésbe jutható feltevés és kívánalom, máris kifejezésre van juttatva. Kijelenti, hogy a M. O. K. K. E. törekedni fog ennek megvalósítását a magas kormányznál kieszközölni. Ilyen intézkedés azonban előreláthatólag csak a jövőben kinevezendő közjegyzőkre lehet hatályos. A közgyűlés a

kifejezésre juttatott óhajt magáévá teszi és a Magyarországi Kir. Közjegyzők Egylete elnökének kijelentését — bizva abban, hogy a kiváncságot megvalósítását a maga részéről szorgalmazni fogja, tudomásul veszi.

IV. Előadó olvassa a II. fejezet címét. Hozzászólás után a 8. szakaszt, annak utolsó pontja elhagyásával, egyébként változatlanul a közgyűlés elfogadja, — megállapítván, hogy ilyképen e § a következő bekezdéssel: „A tag elhalálozása esetén e kötelezettség az igényjogosultra s illetőleg törvényes képviselőjére hárul“ — végződik.

V. Előadó olvassa a III. fejezetnek, majd a IV. fejezetnek a címeit. Mindkét fejezetet, vagyis az alapszabály 9. és 10. §§-ait a közgyűlés változatlanul elfogadja.

Egyben utasítja a felügyelőbizottság elnökét, hogy erre a határozatra hivatkozással, hívja fel az összes tagokat arra, hogy a felhívás vételétől számított 15 (tizenöt) nap alatt a felügyelőbizottság elnökéhez intézve írásbelileg nyilatkozzanak aziránt, hogy az alapszabály 10. szakaszában megállapított évi tagdíjjárulékok közül annak 2. a)–c) pontjaiban, életkor szerint emelkedőleg megszabott és 1600 korona nyugdíj-igényre jogosító magasabb — avagy annak 3-ik pontjában megengedett és csak 1200 korona nyugdíjigényre jogosító 200 korona alacsonyabb tagdíjat kívánják-e 1911. évi január 1-től kezdve fizetni.

A felhívásban megemlítenő, hogy azoknak, akik erre vonatkozólag már nyilatkoztak, új nyilatkozatot adniok nem szükséges; ha azonban a már adott nyilatkozatuktól eltérőleg, a nyugdíj összegét, amire igényt szerezni kívánják, vagy 1600 koronára emeléssel, vagy pedig 1200 koronára leszállítással változtatni akarják, ezt egy újabb írásbeli nyilatkozattal a fenebb megállapított határidőn belül még tehetik.

Végül kimondandó a felhívásban, hogy azok a tagok, akik eddig egyáltalában nem nyilatkoztak, ha annak vételétől 15 nap alatt sem nyilatkoznak írásbelileg a felügyelőbizottság elnökénél, úgy véglegesen a 10. § 3. pontja szerint alakítandó csoportba, vagyis a továbbra is évi 200 (kettőszáz) korona tagdíjat fizetőknek s ezen az alapon csak 1200 (egyezerkettőszáz) korona nyugdíjra igényt szerzőknek a csoportjába soroztatnak és pedig a 10. § utolsó pontjának a hatályával.

VI. Előadó olvassa az V., azután a VI., VII., VIII. és IX. fejezetek címeit. Az ezekben a fejezetekben foglalt 11., 12., 13., 14. és 15. szakaszokat a közgyűlés szövegezésükben változatlanul elfogadja.

VII. Előadó olvassa a X. fejezet címét. Dr. Kovách Elek felhívja a figyelmet arra, hogy az erkölcsi okokból állásától fegyelmileg elmozdított tagnak a családja méltánylást érdemelvén, gondos-

kodni kellene arról, hogy amennyiben a tag, elmozdításakor a nyugvó idő letelése folytán a nyugdíjhoz való igényt már megszerezte, a volt tag halála után az özvegy s illetve az igényjogosult gyermekek számára a nyugdíj vagy neveltetési járulék folyósíttassék. Erre nézve ő szabatos szövegezést nem terjeszt elő, hanem javasolja, hogy az előadó bizassék meg a megfelelő szövegezéssel s annak alkalmas helyen való beillesztésével.

Az indítványhoz az előadó is hozzájárul és a 16. § második és harmadik bekezdő pontjai közé új pontként a következő szöveg elfogadását javasolja:

„A 10 évi nyugvó-idő letelte után, azonban a nyugdíjigény esedékessé válása előtt, a közjegyzői (helyettesi, jelölti) állástól erkölcsileg beszámítható okból fegyelmi uton elmozdítás esetén, ha a törölt tag az általa már befizetett és a fennebbi pont szerint neki kijáró tagdíj-visszatérítésről kifejezetten lemond, vagy annak visszatérítéséhez való igényét (alább következő második bekezdés), szabályszerű időn belül történt érvényesítés hiányából elveszti, úgy a nyugdíjhoz vagy neveltetési járulékhoz való igény, a már szerzett jog alapján, tehát további tagdíj fizetése nélkül, nem ugyan a volt tag, hanem — ha az elmozdításakor már nős volt, csakis e neje és e házasságból származó gyermekeiből álló családja számára felfüggesztett hatálylyal nyilvántartásba veendő — és a volt tag halála után özvegye részére a szerzett nyugdíj és illetőleg gyermekei számára — ha a halálozás idején leendő életkoruk szerint még lesznek igényjogosult gyermekek, a megfelelő neveltetési járulék, amennyiben szabályszerű bejelentés által az igény ezek valamelyikéhez érvényesíttetik, innen kezdődő esedékességgel és az alapszabály egyéb intézkedéseinek alkalmazásával, folyósítandó. A tagságnak az elmozdítás következtében megszűnése után kötendő házasságból hátramaradó özvegyet és gyermekeket azonban semmi igény sem illeti meg.“ A közgyűlés a 16-ik szakaszt az előadó által szövegezett új ponttal kiegészítve elfogadja s ennek a megjelölt helyen beillesztését elrendeli.

VIII. Előadó olvassa a XI. fejezet címét. Dr. Kovách Elek a 17. § utolsó pontjához a következő toldást ajánlja: „Tagsági jogokat azonban új belépés által új tagsági minőségben ismét szerezhet.“ E szövegkiegészítéshez az előadó hozzájárul. A közgyűlés a 17. szakaszt utolsó bekezdésének eme kiegészítésével, egyébként változatlanul, valamint a 18. szakaszt is egész terjedelmében elfogadja.

IX. Előadó olvassa a XII. fejezet címét. Dr. Kovách Elek a 19. § utolsó bekezdése végső mondatának törlését indítványozza; ehhez az előadó is hozzájárul. A közgyűlés a 19. szakaszt egész szövegében változatlanul, azonban az indítványozott törléssel elfogadja. Ehhez képest a szakasz a következő befejező mondatral végződik: „A jogerős közgyűlési határozattal szemben a magánjogi peres út nyitva áll.“

X. Előadó olvassa a XIII. fejezet címét. A 20. szakaszt a közgyűlés változatlanul elfogadja.

XI. Előadó olvassa a XIV. fejezet címét. Dr. Róth Zsigmond indítványozza, hogy a 21. § 2. és 3. pontjai közé új pontként a következő szöveg vétessék fel: „3. ha a nyugdíjintézetnek legalább 10 (tíz) tagja a tárgy megjelölése mellett, a felügyelőbizottság elnökénél írásban kívánja.“

E módosítás elfogadása esetén a tervezet 3. és 4. pontjai 4. és 5. számmal jelölendők. Az indítványhoz az előadó is hozzájárul; egyben azonban ugyanő ehhez a szakaszhoz, és pedig ennek két utolsó pontját megelőző elhelyezéssel, még a következő új pont elfogadását ajánlja: „A közgyűlés az 1. és 3. pontokban megjelölt napirend fölött a jelenlevők számára való tekintet nélkül — míg a 2., 4. és 5. pontok eseteiben csak akkor határozatképes, ha a jelenlevők az összes tagok számának a felét meghaladják. A határozatképeség hiányából meg nem tarthatott közgyűlés, azonban csakis ugyanazzal a napirenddel, a felügyelőbizottság elnöke által 30 (harmincz) napra újból összehívandó, amikor is ez a második közgyűlés már a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozatképes.“ A közgyűlés a 21. szakaszt úgy a dr. Róth Zsigmond, valamint az előadó által javasolt kiegészítéssel és szövegezéssel, egyébként pedig változatlanul elfogadja.

XII. Előadó olvassa a XV. fejezetnek, — majd a XVI. fejezetnek a címeit. A közgyűlés a 22. és 23. §§-okat változatlanul elfogadja.

XIII. Előadó olvassa a XVII. fejezet címét. Dr. Kovách Elek javasolja, hogy a 24. § első bekezdésében ezek a szavak: „kifejezett és megokolt indítványára“ — töröltessenek s ezek helyébe ez az egy szó: „határozatára“ — tétessék. A harmadik pontnak következő bekezdő szavai: „Az első bekezdés szerint és“ . . . szintén töröltessenek és helyébe: „A“ névelő tétessék. Előadó e módosításokhoz hozzájárul. A közgyűlés a 24. szakaszt az itt megjelölt módosításokkal, szövegének egyéb részeiben pedig változatlanul elfogadja.

XIV. Előadó olvassa a XVIII. fejezetnek, majd a XIX. fejezetnek a címeit. A közgyűlés mind a két fejezetet változatlanul elfogadja.

XV. Elnök ezek után megállapítja, hogy az alapszabály úgy általánosságban mint részleteiben is elfogadtatván, azt a Magyarországi Kir. Közjegyzők Egylete központi bizottságához azzal a megkereséssel teszi át, hogy kormányhatósági megerősítésének kieszközöléséről a saját hatáskörében intézkedjék.

XVI. Ezután szót kér dr. Kovách Elek s meleg szavakban mond köszönetet Jakab Géza előadónak, úgy is mint a Magyarországi Kir. Közjegyzők Egylete elnökének, aki kezdeményezésével, majd éveken át folytatott kitartó munkájával, a nehézségeket és

akadályokat leküzdve, a nyugdíjintézet létrehozásában buzgón fáradozott s ennek eredményeül az intézmény végre valóra válhatott. A napirend kimerítve lévén, elnök a közgyűlést berekeszti.

*

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egyletének központi bizottsága f. évi szeptember hó 18-án ülést tartott.

Jakab Géza elnök az ülést megnyitja s a jegyzőkönyv vezetésére dr. Gramling Elemér másodtitkárt kéri fel.

I. Elnök bejelenti, hogy a Magyarországi kir. közjegyzők nyugdíjintézetének vagyona értékpapírokban 260,000 K, készpénzben 22,160 K összesen 282,160 azaz kettőszáznyolcvan-kettőezeregyszázhatvan korona. Elnök bejelenti, hogy a Magyar Országos Központi Takarékpénztár hozzá intézett levelében kijelentette, miszerint az új nyugdíjszabályzat alapján teljesítendő pénztárszolgáltatást is hajlandó a most érvényben lévő megállapodás értelmében lebonyolítani.

II. Elnök bejelenti, hogy a debreczeni kir. közjegyzői kamara áttette az egyletnek a m. kir. igazságügyminiszterhez intézett, a közjegyzői intézmény reformját tárgyaló s 1908. évi rendes kamarai közgyűlésén elfogadott feliratát és Szilágyi János, Cholnoky Imre, Bathó János és dr. Farnék László kir. közjegyzők reformjavaslatait oly megkereséssel, hogy ezeket az egylet a közjegyzői intézmény reformtervezetének kidolgozásával megbízott dr. Charmant Oszkár budapesti kir. közjegyzőhöz juttassa. Előadja továbbá az elnök, hogy dr. Charmant Oszkár levél útján értesítette, miszerint az örökösödési eljárás tervezete elkészült s a miniszterhez beterjesztetni fog, egyúttal kérdést tett, vajjon az egylet hajlandó-e a tervezetet saját költségén kinyomatni, hogy ekként a kamaráknak stb. megküldhesse. Többek hozzászólása után a bizottság a debreczeni kir. közjegyzői kamara megkereséséhez képest az általa áttett dolgozatokat kiadja dr. Charmant Oszkár budapesti kir. közjegyzőnek s erről a debreczeni kir. közjegyzői kamarát jegyzőkönyvi kivonat útján értesíteni rendeli. Dr. Charmant Oszkár kérdése tárgyában továbbá akként határoz a bizottság, hogy a kész tervezet körülbelül 300 példányban leendő kinyomatásának költségeit fedezi s ily értelemben dr. Charmant Oszkárt a kinyomatás eszközzésére felkéri oly hozzáadással, hogy mintegy 200 példányt az egylet céljaira átadjon.

III. Elnök bejelenti, hogy a Magyarországi királyi közjegyzők nyugdíjintézetének módosított alapszabályait a nyugdíjintézet közgyűlése elfogadta. Elnök bejelentését a bizottság tudomásul veszi s megbizta őt, hogy a módosított alapszabályok kormányhatósági megerősítés végett leendő felterjesztéséről gondoskodjék.

IV. *Szécsi Ferencz* előadó felolvassa a központi bizottság megbízásából általa készített és a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez intézett feliratot, a közjegyzői hatáskörnek a telepítésről, ingatlanfeldarabolásról és egyéb birtokpolitikai intézkedésekről szóló törvényjavaslattal kapcsolatos kiterjesztése tárgyában. A bizottság a felirat szövegét elfogadja és megbizta az elnökséget, hogy a felirat felterjesztéséről gondoskodjék.

V. *Lipcsey Péter* előadó felolvassa az igazságügyi szervezet részleges reformjáról s különösen a bíróságok tehermentesítéséről szóló s a kir. közjegyzői kamarákkal közölt törvénytervezetre vonatkozólag készített dolgozatát, melyben különösen a tervezet 25—26 §-ainak célszerűtlen voltát igyekeznek kimutatni s a felvetett kérdések megoldására egészen egyéni alapon tesz javaslatokat. Előadó dolgozatának elfogadását és a m. kir. igazságügyminiszterhez leendő felterjesztését indítványozza.

Dr. Róth Zsigmond, Jakab Géza és Szabó Albert hozzászólása után a bizottság akként határoz, hogy új reformeszmék felvetését, illetőleg a tervezet alapelveitől eltérő konkrét javaslatok előterjesztését nem tartja célszerűnek, miért is megbizta az előadót, hogy a m. kir. igazságügyminiszterhez leendő felterjesztés céljából csupán a törvénytervezet kifogásolt 25—26. szakaszainak tarthatatlanságát indokoló feliratot dolgozzon ki, — s e felirat felterjesztéséről az elnökség fog gondoskodni.

Segélyezési ügyek elintézése után elnök az ülést berekeszti.

*

A közjegyzői okiratoknak egyrészt Magyarország és Ausztria, másrészt a Németbirodalom közti forgalomban a bírósági felülhitelesítési kényszer alól leendő mentesítése kérdésében az igazságügyminiszter felhívására a budapesti kir. közjegyzői kamara a következő felterjesztéssel nyilatkozott:

A kir. közjegyzői kamara a külföldön kiállított közjegyzői okiratok bizonyító erejének előfeltételül szolgáló bírósági vagy más (diplomatai) felülhitelesítést általában és a Németbirodalommal való forgalomban különösen felesleges és céltalan intézménynek tartja.

A nemzetközi jog iratlan szabálya, hogy a külföldi közokiratnak és nevezetesen a közjegyzői okiratnak, amennyiben a kiállítási hely joga által előirt érvényességi kellékekkel el van látva, ugyanaz a bizonyító ereje van, mint a belföldön kiállított közokiratnak. Ezt a nemzetközi jogszabályt az egyes államok törvényei is, így nálunk

a peres eljárás tekintetében az 1868:LIV. t.-cz. 165. §-a megerősítik és az u. a. t.-cz. 157. §-a által felállított korlátozást, t. i. a viszonyosságtól való feltételezést és a külföldi törvény szerinti közokirati minőség bizonyítására való kötelezést is elejti már a külföldi újabb törvényekkel megegyezően a perrendtartási javaslat (319. §). Míg azonban a belföldi közjegyzői okirat nemcsak a benne foglalt jognyilatkozatokat és azoknak, valamint egyéb tényeknek a valószínűségnek megfelelő tanusítását, hanem magának az okiratnak valódiságát is önmaga által bizonyítja és ez a bizonyító erő mindkét irányban csupán ellenbizonyítással rontható le: addig a külföldi közjegyzői okirat bizonyító ereje tényleg csupán a tartalom valódisága tekintetében van elismerve és nem terjed ki maga az okirat valódiságának vélelmezésére is. Utóbbit ugyanis a nemzetközi szerződések bizonyos külön szabályok betartásától teszik függővé, amelyek a „felülhitelesítés“ intézménye alá foglalhatók össze. A valódi külföldi közjegyzői okiratnak tehát a belföldivel egyenlő bizonyító ereje van, de arra nézve, hogy mennyiben vélelmezendő a külföldi közjegyzői okirat valódinak, eltérő szabályok állanak fenn. Ily értelemben írja elő az egyrészt Magyarország és Ausztria, másrészt a Németbirodalom között 1880. évi február hó 25-én kötött nemzetközi szerződés (1880:XXXVI. t.-cz. II. cikk) is a közjegyző által kiállított okiratok bírósági hitelesítését, a váltóóvások egyedüli kivételével.

A bírósági vagy bármely más (diplomatai) felülhitelesítés eszerint már rendeltetésénél fogva sem biztosítja azt, amiről a külföldi közjegyzői okiratnál elsősorban szó van és ami leginkább képezheti kétely tárgyát, hogy vajon t. i. a közhitelességgel felruházott kiállító személy területi és ügykörén belül és a kiállítási hely jogának megfelelő szabályszerű alakban lett-e kiállítva és ennél fogva kiállítása helyének joga szerint közokiratnak tekintendő-e? A felülhitelesítés ehelyett csupán az aláírás és a pecsét valódiságát van hivatva biztosítani és tényleg a gyakorlatban is kizárólag erre szorítkozik.

A hamisítás azonban rendszerint a legkevésbé közelfekvő aggály, amely a külföldi közjegyzői okirattal szemben táplálható és a közjegyző aláírása és hivatalos pecsétje a valódiságot épen annyira biztosítja és engedi vélelmezni, mint a belföldi közjegyzői okiratnál. Az, hogy a belföldi bíró a valódiság külső jeleit a közjegyzőnek előtte ismeretlen aláírásából és pecsétjéből felismerni nem képes,

nemcsak a külföldi közjegyzői okira áll, hanem a mai forgalom mellett a belföldi okirat használatánál is előfordul és az a körülmény, hogy a közjegyző névaláírása hivatalos pecsétjével ellátva az illető törvényszéknél és annak kerületében levő járásbiróságoknál elfekszik, a valódiságnak egy más bíróság által való megvizsgálását ép oly kevéssé könnyíti meg, mintha külföldi közjegyzői okiratról volna szó. Fokozott mértékben áll ez a Németbirodalomban kiállított közjegyzői okiratokra nézve a közjegyzői szervezet és rendszabályoknak tudvalevőleg lényegileg egyező voltánál fogva. Ha tehát a külföldi okirat évenyességi kellekre vonatkozó külföldi jogszabályok megtartásának sokkal nagyobb gyakorlati fontossággal bír a kérdés a bíróság mérlegelésére és a felek bizonyítására és ellenbizonyítására bizhatjuk, nincsen ok eltérni ettől az okirat valódisága kérdésében sem.

Hozzájárul ehhez, hogy a felülhitelesítés sem nyújt biztosítékot a hamisítás ellen, miután a közjegyzőnek a bíróság előtt való személyes megjelenése előírva nincsen és a felülhitelesítés a gyakorlatban érdemleges vizsgálat, nevezetesen az ott elfekvő aláírással s pecséttel való tényleges összehasonlítás helyett is csupán annak teljesen felesleges konstataálására szorítkozik, hogy az aláírás és a pecsét az okiraton tényleg megvan.

Hogy a felülhitelesítéstől mennyire veszélytelenül el lehet tekinteni, bizonyítja a váltóóvások, továbbá Magyarország és Ausztria, valamint a német szövetséges államok példája, mely utóbbiak 1878 óta egymás között nem kívánják meg a közjegyzői okiratok további hitelesítését, a nélkül, hogy ebből visszaélések vagy nehézségek merültek volna fel. Daczára annak, hogy az egyes német államokban a közjegyzői szervezetek egymástól lényegesebben eltérnek, mint Magyarország és Ausztria egyrészt, és Porosz-, Bajor- és Szászország között másrészt.

Mindezek szerint azok a lényegtelen és amellet kétséges előnyök, amelyeket a felülhitelesítés nyújt, nem állanak arányban azzal a terheléssel, amely a mai forgalom mellett a felülhitelesítési kényszerből a közönségre és a közjegyzőkre egyaránt hárul.

Újból utalva tehát a közjegyzői szervezet és rendszabályok lényegileg egyező voltának szempontjára, a Németbirodalommal fennálló hitelesítési szerződésnek oly módosítását, hogy a közjegyzői okiratok a bírósági felülhitelesítési kényszertől mentesíttessenek, a kir. közjegyzői kamara nemcsak a forgalom érdekében kívánatosnak

tarja, hanem abban a külföldi közokirat egyenlő bizonyító erejét elismerő nemzetközi jogelv megvalósítását és az első lépést látja a közjegyzői okirat nemzetközi hatályosságának elismeréséhez is.

Czélszerűnek tartaná azonban a kir. közjegyzői kamara a kötendő nemzetközi szerződésben annak biztosítását, hogy a szóbanforgó államok a közjegyzőkről és azok területkörülről vezetendő jegyzéket és a hivatalos közjegyzői pecsét előirt szövegét a belföldi hivatalos lapban leendő közzététel végett évenként egymással közöljék. Ilymódon a bíróságok abban a helyzetben lesznek, hogy megállapíthassák, vajon az okiratot kiállító személy egyáltalán közjegyző-e, hivatalos hatáskörében járt-e el és az alkalmazott pecsét megfelel-e a külföldi jog által előirt hivatalos pecsétnek?

Annyival inkább elejthetőnek tartja a kir. közjegyzői kamara a felülhitelesítés kellekét, mert amennyiben a jövőben, akár a szóbanforgó államok között, akár más államokkal kötendő jogsegélyszerződésekben a közjegyzői okirat nemzetközi hatályossága a kölcsönös végrehajthatóság tekintetében is elismerésre találna: az ugyanis a külföldi bíróság megkeresésétől és az okiratnak a végrehajtási záradékkal való ellátásától, mely szerint annak alapján a kiállítási államban is helye van a végrehajtásnak, tételnék függővé, úgyhogy amennyiben a külföldi közjegyzői okiratnak belföldön való végrehajtásra felhasználásáról lenne szó, annál a külön felülhitelesítés mindenestre teljesen feleslegesnek mutatkoznék.

*

Az árvaszéki alapszamos irattári rendszer fentartása tárgyában a belügyminister az 1910. július 19-én ²³⁸¹³/_{X.}/1910. sz. alatt kelt következő körrendeletet bocsátotta ki:

Torontál vármegye árvaszékének köriratilag való kezdeményezésére összesen 11 vármegye árvaszéke felterjesztést tett hivatali elődömhöz aziránt, hogy az árvaszékek iratkezelésénél a Gyámügyi Ügyviteli Szabályzattal megállapított alapszamos irattári rendszer helyett az azelőtt életben volt u. n. irattári sorszámrendszer állíttassék vissza.

Hivatali elődöm meg akarván győződni, hogy a felterjesztést tett árvaszékek által az alapszamos irattári rendszer ellen emelt panaszok mennyiben alaposak és hogy az annak megszüntetésére irányuló óhajok mennyiben jogosultak: 80.691/1908. sz. rendeletében a felterjesztést tett 11 vármegyei árvaszék kivételével az ország összes többi árvaszékeit felhívta, hogy a szóban levő kérdésben eddigi tapasztalataik alapján véleményüket nyilvánítsák.

A régi rendszer hívei kérelmük indokolásaként főleg arra utaltak, hogy az alapszamos rendszer az árvaszéki ügyvitel körében — a gyámhatósági

ügyek különleges természeténél fogva — nem eredményezte az irattári kezelés egyszerűsítését, sőt bonyolultabbá és nehezkesebbé tette azt. Nevezetesen a gyámhatósági ügyek — kevés kivétellel — nem nyernek néhány éven belül befejezést, hanem évek hosszabb során át maradnak folyamatban. S mivel a több évre nyuló ügyek évenként új alapszámot kapnak, a régiebb években keletkezett ügyek keresésénél esetleg sok évi irattári sorkönyvet kell átnézni, míg feltalálható a legutóbbi alapszám, melynél az iratok fekszenek.

Ezzel szemben már hivatalos elődöm is jelezte idézett körrendeletében, hogy az alapszamos irattári rendszer számos előnyét nem lehet kétségbe vonni és fontosnak jelezte azt a körülményt, hogy egyfelől a gyámhatósági, másfelől a vármegyei központi irattárak jelenleg azonos rendszer szerinti kezelése kellő ok nélkül meg ne zavartassék.

Az alapszamos rendszernek legfőbb előnye az, hogy a régi, de még élő anyagot mintegy automaticamente kiválasztja a holt anyagból s azt mindig az irattárnak kezébe juttatja. Enélkül — s ez a legfőbb hiánya a régi rendszernek — a levéltárnak az irattártól való elválasztása s az iratselejtezés nagy nehézségekbe ütköznék.

Ez volt főoka annak, hogy a régi rendszert akkor, amikor az 1901: XX. t.-cz. értelmében kiadott Ügyviteli Szabályzattal a vármegyékénél a levéltár az irattártól pontosan elválasztott s a rendszeres és megbízható iratselejtezés iránt is valamennyi árvaszékre nézve rendelkezés tételre, többé fentartani nem lehetett. Ezek az okok ma is ép úgy fennállanak, mint ahogy az Ügyviteli Szabályzat életbeléptekor fennállottak s a régi rendszernek visszaállítását még akkor is lehetetlenné tennék, ha az alapszamos rendszer valóban oly gyakorlatiatlan volna, mint amilyennek azt Torontál vármegye árvaszéke és a hasonló értelemben felterjesztést tett más árvaszékek állították és ha ennek következtében azt más rendszerrel kellene felcserélni.

Azonban az ország összes árvaszékeinek hivatali elődöm körrendeletére történt megnyilatkozása bebizonyította, hogy az alapszamos rendszer ellen tett panaszok s az annak megszüntetésére irányuló óhajok a gyakorlatban sem bizonyultak alaposoknak. Az árvaszékek túlnyomó többsége ugyanis az alapszamos irattári rendszernek, mint az árvaszéki kezelésben bevált rendszernek további fentartását kívánja s az ellenkező irányban nyilatkozott árvaszékek közül is számosan, melyek a jelenlegi rendszert elég gyakorlatiasnak nem tartják; a régi rendszert visszaállíthatatlannak jelentették, ki vagy csak változtatásokkal kívánják visszaállítani.

De nemcsak az alapszamos rendszer mellett nyilatkozott árvaszékek túlnyomó többségben léte, hanem az ellenkező irányban nyilatkozott árvaszékek mikénti megoszlása is azt mutatja, hogyha az alapszamos rendszer alkalmazása itt-ott gyakorlatiatlannak találtatott, annak okát magában a rendszerben keresni nem lehet. Mert pl., ha Torontál vármegye árvaszéke az alapszamos rendszert annyira gyakorlatiatlannak s a régi rendszert ennél annyival tökéletesebbnek találta, hogy a régi rendszer visszaállítása érdekében országos mozgalmat indított, ellenben a vele szomszédos s úgy területi, mint népességi s egyéb szempontokból is hasonló viszonyok közt levő Temes vármegye árvaszéke az alapszamos rendszert teljesen beváltnak jelentette ki és azt fentartani kívánja: a régi rendszer visszaállítására való törekvés okát csupán a megszokotthoz való merev ragaszkodásban találhatom.

Hasonló okokból fakadhat az, hogy Nyitra vármegye árvaszéke a régi rendszert, míg a szomszédos Trencsén vármegye árvaszéke a jelenlegit, Turócza a régit, míg Liptó a jelenlegit, Hont a régit, míg Nógrád a jelenlegit, Tolna a régit, míg Somogy a jelenlegit, Nagy-Küküllő a régit, míg Kis-Küküllő a jelenlegit kívánják alkalmazni.

Egyes árvaszékek határozottan állást foglalnak a torontáli árvaszék köriratában, illetőleg felterjesztésében foglaltakkal szemben. Pl. Békés vármegye árvaszéke akként nyilatkozik, hogy az „alapszamos és a régi sorszámrendszer közt lényeges különbség nincs s ami van, az is az alapszamos rendszer javára esik.“ Csongrád vármegye árvaszéke szerint „az alapszamos irattári kezelésnek elvitathatatlan sok előnye — ellenkezőleg Torontál vármegye árvaszéke és néhány más vármegye véleményével — éppen az árvaszékeknél érvényesül.“ Somogy vármegye árvaszéke felhossa, hogy az új rendszer lényegesen csökkentette az irattár munkáját, mert míg a régi rendszer fennállásakor 7 órai munkaidő mellett is a hivatalos órákat gyakran meg kellett hosszabbítani a hátralék eloszlása végett, addig az új rendszerben 6 órai munkaidő mellett ugyanaz a személyzet nem ismeri az irattári hátraléket. Ugyanezen árvaszék szerint a régi rendszer egyetlen előnye „abban merül ki, hogy az előiratokra, illetőleg arra a rejtkehelyre, ahonnan azt elő kell venni“, gyorsabban rátalálhatnak. De Kolozs vármegye árvaszéke, mely „az alapszamos irattári rendszer megszüntetését vagy módosítását szükségesnek nem találja“, a régi rendszernek ezt az előnyét is kétségbe vonja s kijelenti, hogy a régi rendszerrel is előfordult az, hogy több évi indexet kellett átvizsgálni. Máramaros vármegye árvaszéke szintén hangoztatja, hogy az új rendszer mellett az irattározás „hasonlíthatatlanul kevesebb munkával végezhető s a kezelőszemélyzet fizikai erejét sem veszi annyira igénybe“, mint amennyire a régi rendszer igénybevette.

Hasonló értelemben nyilatkozott a városi árvaszékek közül a legtöbb.

Debreczen árvaszéke ugyan kijelentette, hogy a régi rendszert a mostaninál célszerűbbnek tartja; de vele szemben pl. Szeged árvaszéke az új rendszer fentartása érdekében azzal érvel, hogy „amíg a régi rendszerrel egy-egy ülés után a tömegesen érkezett akták elhelyezése az egész irattár felforgatásával járt, addig a jelenlegi alapszamos rendszer mellett az semmi nehézséget nem okoz.“

Zombor árvaszéke is a régi rendszer híve, ellenben Szabadka árvaszéke szerint „a jelenleg érvényben lévő alapszamos irattári rendszer legjobban megfelel az árvaszéki kezelésnek.“

Kassa árvaszéke szintén a régi rendszer mellett érvel, ellenben Miskolc árvaszéke tévedésnek nyilvánítja Torontál vármegye árvaszékének felfogását és „igazolni kívánja, hogy az alapszamos rendszer az ügyforgalom gyorsabb lebonyolítását nagy mértékben előmozdította.“

A r. t. városok közül pl. a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei Czepléd, Nagykőrös stb. a régi rendszert kívánják visszaállítani, ellenben az ugyanazon vármegyebeli Vác és Szentendre a mostani rendszert a réginél jobbnak tartják.

Az alapszamos rendszer megszüntetését Hajdusoboszló és Hajdúnánás árvaszékeinek gyakorlati tapasztalataira is alig alapíthatnám megnyugvással akkor, amikor ugyanaz a rendszer Hajduböszörmény árvaszékénél „teljesen bevált“.

A bártfai árvaszéknek a régi rendszer mellett felhozott érveit Eperjes árvaszéke, a késmárki árvaszék kifogását Igló árvaszéke, Brassó város árvaszékének a revisió melletti érveit Nagyszében árvaszékének jelentése, a dési árvaszék érveit a szamosújvári árvaszék jelentése, a szekszárdi árvaszékét pedig Kaposvár árvaszéke stb. dönti meg.

A turkevei árvaszéknek a régi rendszer visszaállítása érdekében kifejtett érveit sem tekinthetem gyakorlati szempontból irányadóknak akkor, amikor pl. Jászberény árvaszéke szerint „a régi irattári kezelési rendszer nehézkes és fáradságos“ s amikor az új rendszert ugyanazon vármegye összes többi városai is jobbnak tartják a régénél.

A fentebbiekből nyilvánvaló, hogy az alapszamos irattári rendszer megszüntetésére irányuló kívánságok nem voltak jogosultak, mert ott, ahol az ügyviteli szabályok rendelkezéseit pontosan végrehajtották, a gyakorlat az új rendszert a régénél előnyösebbnek bizonyította be.

Ezzel az árvaszéki irattári rendszer revisiójának kérdését elintéztnek kívánom tekinteni s az árvaszéki elnököknek teszem kötelességévé, hogy ott, ahol az irattári kezelésben való hátramaradást netalán a jövőben is a rendszer fogyatékoságának tulajdonítaná, személyesen győződjék meg, hogy az irattári személyzet az ügyviteli szabályok rendelkezéseinek ismeretében kellő jártassággal bír-e s az irattári személyzetet az ügyviteli szabályok rendelkezéseinek pontos betartására szorítsa.

Egyes árvaszékek az alapszamos irattári rendszert a gyakorlatban általában szintén beválnak és fentartandónak nyilvánították ugyan, de emellett azt az óhajukat fejezték ki, hogy ez a rendszer egy vagy más formájú névjegyzékkel vagy több évre szóló sorkönyvvel egészítsék ki. Az ily értelmű felterjesztésekre válaszolva, megjegyzem, hogy az ügyviteli szabályokban előírt segédkönyveken és jegyzékeken kívül egyéb segédkönyvnek vagy jegyzéknek kötelező vezetését nem rendelhetem el, mert ilyeneknek vezetése valamennyi árvaszéknél szükségesnek nem találtatott. Mindazáltal oly árvaszékeknek, melyeknek ügyforgalmi viszonyai miatt vagy a kezelés megkönnyítése végett ez szükségesnek látszik, az árvaszék elrendelheti vagy az irattárnok magától is megteheti, hogy az ügyviteli szabályok rendelkezéseinek pontos betartása mellett az azokban előírt könyveken és jegyzékeken felül esetleg olyanok is vezetessenek, melyeknek vezetése az Ügyviteli Szabályzatban kötelezővé téve ninesen.

*

Adatok a községi jegyzők magánmunkálataihoz. A belügyminister szükségesnek látta az 1910. szept. 1-én ¹¹¹⁷³⁸/_{XI.}/1910. sz. alatt kelt körrendelet kibocsátását ama panaszok tárgyában, amelyeket számos kivándorló emelt amiatt, hogy az útleveleik megszerzése körül teljesített munkákért az illető községi vagy körjegyző által túlságosan terhelve lett.

A jegyzők, valamint a hatóságok tájékoztatása céljából megemlíteni kívánja, hogy a községi és körjegyzők által a kivándorlási és az útlevel-ügyekben teljesítendő magánmunkálatok után

számítható díjaknak mérsékelten és lehetőleg egyöntetűen történő megállapítása érdekében más úton intézkedni fog. Azt azonban általánosságban már ezúttal is kijelenti, hogy útlevel-ügyekben az útlevel-ügyről szóló 1903 : VI. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 70,000/1904. B. M. sz. Utasítás, valamint a kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 57,000/1909. B. M. sz. Utasítás szerint szükséges helyhatósági (községi, vagyoni) bizonyítványok, tanusítványok, az érdekelt felek szóbeli nyilatkozatáról felveendő jegyzőkönyvek, az útlevel-lapok, nemkülönbön külön hatósági rendelet folytán a kivándorlók figyelmeztetéséről, óvásáról szóló, vagy az útlevel-kiállító hatóság tájékoztatására szolgáló jegyzőkönyvek, több helyen kiállítani szokott külön kérdőívek stb. díjmentesen állítandók ki, illetőleg díjmentesen veendő fel.

Egyelőre pedig elrendeli, vagy a jegyző minden olyan esetben, midőn kivándorlási vagy a kivándorlott útlevel-ügyében valamely kérvény megírásával, hogy az érdekelt fél által megszerzendő okmány kiállításával vagy megszerzésével megbizatik, s az e célból teljesítendő magánmunkálatáért díjszedésre jogosult, a teljesített összes magánmunkálatokat és a felszámított díjakat egy külön jegyzékbe beírni s azt a járási főszolgabíróhoz beterjeszteni köteles. A jegyzékbe a tulajdonképeni magánmunkálatok után felszámított díjakon kívül be kell még jegyezni azokat a pénzüsségeket is, amelyeket a kivándorolni szándékozó fél az útleveldíj vagy bármely más költségek fedezésére (esetleg megszerzendő bélyegre, postadíjra stb.) a jegyző kezéhez fizetett. A járási főszolgabíró köteles az útlevel-laphoz csatolt jegyzékben feltüntetett tételeket átvizsgálni s amennyiben megállapítja, hogy egyes munkálatok után a megengedett díjnál több lett felszámítva, vagy olyan munkák után számított díj, melyek díjmentesen teljesítendőek, a fenforgó visszaélés megtorlása iránt az Ügyviteli Szabályzat 95. §-a értelmében azonnal intézkedni tartozik. A jegyzék azután felülvizsgálás végett az alispánhoz terjesztendő be.

*

Az ököritói rettenetes tűzkatasztrófa utóhangjaként több érdekes adat közt a következő vadházassági szerződés került napvilágra, melyet a községi jegyző készített:

Kölcsönös egyezségi szerződés, mely egyrésztől Sándor Gedeon, másrésztől Sajó Lászlóné szül. Tarczali Julianna ököritói lakosok között kötöttetett a következő feltételek alatt:

1. Sándor Gedeon ököritói lakos laktársul fogadja Tarczali Juliannát s kötelezi magát, hogy közös keresményeiben vele osztozik.

2. Tarczali Julianna kijelenti, hogy neki törvényes férje Sajó László ököritói lakos, ki azonban tőle külön háztartásban él s válni nem akar, miért is törvénytelen lakótársul szerződik Sándor Gedeon ököritói lakossal, kivel közös keresményét megosztani magát kötelezi.

3. Mindkét szerződő fél kijelenti, hogy nekik az ágyneműn kívül egyéb ingóságuk nincsen, mi azonban ezután Tarczali Julianna férj. Sajó Lászlóné tulajdonát fogja képezni.

4. Egyben kijelentik szerződő felek, hogyha egymást elhagyják, vagy Tarczali Julianna férjéhez visszamegyen, vagy férje ezen külön életmódot megszüntetni kívánja, úgy az együtt eltöltött idejök alatt szerzett vagyonukat egyenlő arányban fogják szétosztani, mit ha annak idején békésen nem tudnának elintézni, úgy a községi előljáróság lesz az illetékes a szerzett vagyon szétosztására.

Jelen szerződés felolvastatott s mindkét fél által elfogadva aláíratott. Kelt Ököritón, 1900. évi december 28-án.

Előttünk: Fiók Zoltán h. jegyző, Kalmár István, Sándor Gedeon, Tarczali Julianna férj. Sajó Lászlóné, névirója Fiók Zoltán.

Ennek a szerződésnek az lett a következménye, hogy az ököritói katasztrófa alkalmával elpusztult „férjet“ négy apró gyermek siratja, a biztosítótársaság pedig az életbiztosítási összeget nem fizeti ki, mert az asszony nem özvegye, a gyermekek pedig nem törvényes gyermekei az elhunynak.

*

Hagyatéki eljárásban az árvaszék által kirendelt ügygondnok díjainak megállapítása a hatásköri bíróságnak 1910. július 13-án Hb. 9. sz. alatt kelt határozata szerint a bíróság hatáskörébe tartozik.

Sz. Mátyás végrendelet hátrahagyása mellett elhalt. A végrendelet szerint örökösödésre hivatott volt K. Mária bélfenyéri lakos; kötelesrésze jogosítottnak azonban örökhagyó egyetlen gyermeke, az ismeretlen helyen tartózkodó Sz. Zsófia állapította meg. Bihar vármegye árvaszéke az ismeretlen tartózkodású távollevő Sz. Zsófia részére a néhai Sz. Mátyás hagyatéki ügynek letárgyalása és az esetleg ennek folyamán keletkező per tartamára az 1894: XVI. t.-cz. 54. §-a alapján gondnokul I. K. János tenkei lakos közgyámot rendelte ki A hagyatéki letárgyalása után a tenkei járásbíróság a hagyatékot az örökös és az ügygondnok közt létrejött és Bihar vármegye árvaszéke által részben jóváhagyott egyezség alapján K. Máriának átadta és kimondotta, hogy I. K. János ügygondnok eljárásáért felszámított 6 korona megállapítása Bihar vármegye árvaszékének hatáskörébe tartozik, mert az ügygondnok az ismeretlen tartózkodású Sz. Zsófia érdekében járt el Bihar vármegye árvaszéke . . . véghatározatával kimondotta, hogy az ügygondnoki díj megállapításába bele nem bocsátkozik, azt hatáskör hiányában magától elutasítja, mert a belügyminister az igazságügyministerrel egyetértőleg hozott 29,357/1898. sz. határozatában kimondotta, hogy minden a hagra-

téktárgyalás során felmerülő költség a hagyatéki bíróság által állapítandó meg.

A hatásköri bíróság a felmerült hatásköri összeütközést a rendes bíróság hatáskörének megállapításával szüntette meg. Mert habár az 1894: XVI. t.-cz. 123. §-a a törvény illető helyeire utalással jelöli ki azokat az eseteket, amelyekben az ügygondnok díja és költsége a hagyatéki bíróság, tehát a rendes bíróság által állapítandó meg, az 54. § értelmében kirendelt ügygondnok díjának és költségének megállapítása mégsem utalható a gyámhatóság elé. Az idézett törvény 79. §-a esetében ugyanis a gondnokot a 128. § 4. bekezdése szerint a gyámhatóság rendeli ki; ennek dacára díjának és költségének megállapítását a 123. § a hagyatéki bíróság hatáskörébe utalja, vagyis nem veszi irányadónak azt, hogy a gondnokot mely hatóság rendelte ki; sőt a törvény XIII. fejezetének rendelkezései nem hagynak fenn kétséget a tekintetben, hogy maga a törvényhozás is azt akarta, hogy a hagyatéki eljárás során felmerült összes költségeket a hagyatéki bíróság állapítsa meg.

Az állandó bírói gyakorlat szerint is a törvény 54. §-a értelmében gyámhatóságilag kirendelt ügygondnok díját a hagyatéki bíróságok állapítják meg. Minthogy a törvény 54. §-a esetében kirendelt ügygondnokkal azonos célra, t. i. a gondnokolt érdekeinek megvédésére rendeltetik ki, ellenkező törvényes rendelkezés nem léteben már a kirendelés céljának azonossága is okszerűen megköveteli, hogy díját és költségét ugyanaz a hatóság állapítsa meg, mely azt az utóbbi részére megállapítja. Ezeket mérlegelve, ki kellett mondani, hogy ebben az ügyben az eljárás a rendes bíróság hatáskörébe tartozik.

*

Mikor esik illeték alá a közös vagyon felosztása?

A m. kir. közigazgatási bíróság az alábbi fontos határozatot hozta: Az ill. díjj. 30. tétele szerint közös vagyonnak felosztása alkalmával illeték alá eső vagyónátruházás akkor jön létre, ha a közös tulajdonosok valamelyike a közös vagyon tárgyaiból illetőségén felül többletet vesz át. A törvényes rendelkezés a közös vagyonhoz tartozó egyes dolgoknak természetben való megosztásáról intézkedvén, a vagyónátruházásra vonatkozó fent megjelölt rendelkezés nem értelmezhető akként, hogy a felosztás csak akkor nem esik vagyónátruházási illeték alá, ha a közös vagyont alkotó minden egyes dolog vagy jog külön arányosan megosztatik és pedig annál kevésbbé, mert a vagyonhoz tartozó ingatlanok gyakran, az ingóságok és jogok pedig rendszerint természetben meg sem oszthatók. Nem jó tehát létre illeték alá eső vagyónátruházás akkor sem, ha a közös tulajdonosok a vagyont alkotó dolgokat fel nem darabolják, hanem

mindegyikük illetőségének megfelelő értékű egész dolgokat vagy jogokat vesz át, miután ily esetben is mindegyikük illetőségét a közös vagyon tárgyaiból kapja meg. Ennélfogva, amidőn a panaszosok két egyenlő értékű ingatlanból álló vagyonukat, amelyből mindegyiküket egy fél rész illette meg, olykép osztották fel, hogy egyikük az egyik, másikuk a másik ingatlant vette át, illeték alá eső vagyonátruházás nem jött létre. Miért is a panaszosokat a terhükre kiszabott vagyonátruházási illeték alól fel kellett menteni. (1910. május 17-én 6899.)

*

Kir. közjegyző meghatalmazása. Az igazságügyminister felmerült eset alkalmából kijelentette (17300/1910. I. M. sz.), hogy valahányszor a kir. közjegyző magánfelek képviseletében hatóságokhoz beadványt nyújt be (1874:XXXV. t.-cz. 55. §), meghatalmazotti minőségét perrendszerűleg kiállított meghatalmazással kell igazolnia.

*

A külföldön elhalt magyar honosok után maradt hagyatékek megszerzése iránt követendő eljárás tárgyában a belügyminister az 1910. július 30-án 146078. VIII. a./1910. sz. a. kelt következő körendeletet bocsátotta ki: Észrevétel tárgyává tetetett, hogy egyes hazai gyámhatóságok hagyatéki ügyekben akkor, amidőn már valamely konzuli hivatalnak közbenjárását igénybe vették: az illető ügyben közvetlenül a külföldön levő magánfelekkel is érintkezésbe lépnek. Ily eljárás adott esetekben az illető ügy lebonyolítása érdekében eljáró cs. és kir. osztrák-magyar konzul tevékenységére bénítólag hat, sőt esetleg annak sikerét veszélyezteti. Figyelmeztetni kívánom az árvaszéket, hogy az előadott indokokból jövőben ily eljárástól tartózkodják, sőt a hozzá forduló feleket is figyelmeztesse, hogy a hivatalos eljárás tárgyává tett ügyekbe maguktól önállóan többé bele ne avatkozzanak.

*

Személyi hírek. Ő császári és apostoli királyi Felsége Csikszentkirályi Lestyán Adorján debreczeni kir. közjegyzőnek, az ottani közjegyzői kamara elnökének, a közjegyzői pályán és a közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar királyi udvari tanácsosi címet, és dr. Kálmán Antal szeniczi közjegyzőnek, a közjegyzői pályán és a közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül a királyi tanácsosi címet díjmentesen legkegyelmebben adományozni méltóztatott.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrásy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. Szabad-e kir. közjegyzőnek oly részvénytársaság ügyében, melynek igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja, közjegyzői teendőket végezni, különösen közjegyzői okiratot felvenni? — A póthagyatéki tárgyalás kérdéséhez. — Felső-bírósági határozatok. — Közlemények.

Szabad-e kir. közjegyzőnek oly részvénytársaság ügyében, melynek igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja, közjegyzői teendőket végezni, különösen közjegyzői okiratot felvenni?

Irta: Rupp Zsigmond budapesti kir. közjegyző.

(Befejezés.)

De épenséggel megfoghatatlan, vajon mi vezérelhette törvényhozóinkat, amidőn a volt „megbízott“-nak működéséből is levonja a közjegyzői közreműködés tilalmát, és pedig szintén egész általánosságban, feltétlenül és minden megszorítás nélkül?

De bármily helytelennek tetszenék a kérdéses szabály, az (szó szerint) tényleg megvan. Vele tehát számolnunk kell, és pedig annál inkább, mert ez bennünket a felvetett specielis kérdés tekintetében már közvetlenül is érdekel, amidőn az igazgatóság-
nak a részvénytársasághoz való viszonya — jogi természetében — nem egyéb, mint megbízási viszony.